

S i n a a r s i

giu l i S a b a S v i l i , m S o b l i u r i / p i r v e l i d a m e o r e e n e b i s u r T i e r T m i m a r T e b a w e r i s p r o c e s S i	g v. 2
Giuli Shabashvili , The Relationship between the First and the Second language writing	g v. 16
i r i n e S u b i T i z e , a s a k o b r i v i T a v i s e b u r e b e b i m e o r e e n i s s w a v l e b i s a s	g v. 17
Irine Shubitidze , Age factors during the non native language acquisition.	g v. 27
e l e n e j a j a n i z e , b i l i n g v u r i p r o g r a m e b i d a s u b m e r s i u l i g a n a T l e b a e T n i k u r i u m c i r e s o b e b i s a T v i s s a q a r T v e l o S i . . .	g v. 28
Elene Jajanidze , Bilingual programs and Submersion education for ethnic minorities in Georgia	g v. 41
n i n o p o p i a S v i l i , o r e n o v n e b a d a s a x e l m w i f o e n a : m i d g o m e b i d a s t r a t e g i e b i	g v. 42
Nino Popiashvili , Bilingualism and state language: Approaches and Strategies	g v. 48

გიული საბასვილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

მსობლიური/პირველი და მეორე ენების ურთერთმართებადების პროცესი

აბსტრაქტი

პირველი და მეორე ენების ურთერთმართებადების დადგენისას აუცილებელია რამდენიმე ფაქტორის გათვალისწინება: პირველი კognიტური და მეტაკognიტური სტრატეგიების კოდირება მსობლიურ ან მეორე ენაზე, ენის ფლობის დონე, დისკურსის ტიპი. გათვალისწინებულია სამუშაო რამდენიმე ეტაპის განხილვა: პირველი ენის მსობლიური (სომხური) და მეორე (გარეუბნის) ენის, სწავლის კითხვები და ინტერვიუს დროს უპასუხებს სპეციალისტები. მოპოვებული მასალის დამუშავების საფუძველზე შეიძლება დავასკვნათ, რომ ნაჩიბი ტიპის დისკურსისა და სწავლების მართვის ამოცანის შემთხვევაში, აბსტრაქტული კognიტური პროცესები თანაბრად მიმდინარეობს როგორც პირველი, ისე მეორე ენაზე. ამდენად, პირველი ენის ურთერთმართებადების პროცესი პირველი ენის და მეორე ენის, ასევე - პირველი, მეორე ენის მსობლიური ენის. არსაშინაია, რომ პირველი ენის იდეების გენერაციას, დაგეგმვასა და პირველი ენის პროცესის ურთერთმართებადების პირველი ენის და მეორე ენის, ნაჩიბი ტიპის დისკურსის ტიპი, ამოცანის სირთულეა და ნაჩიბი ტიპის. ამდენად, პირველი ენის პროცესის სწავლებისას უნდა გათვალისწინდეს ასპექტები და არ უნდა იგნორირდეს მსობლიური ენის როლი.

სპეციალისტების აქტუალურობა და თანამედროვე კვლევის სფეროები

თანამედროვე სამეცნიერო ლიტერატურაში მეორე ენის პირველი ენის ურთერთმართებადების კვლევის დიდი ყურადღება ეთმობა პირველი და მეორე ენების ურთერთმართებადების სწავლისას. ამ ურთერთმართებადების გამოვლენის

საფუძველზე შეიძლება პირველი ენის სწავლების უფრო ეფექტურად დაგეგმვა, ახალი სტრატეგიების შემუშავება და თანამედროვე სფეროების მიზნების განხორციელება.

მიუხედავად ამისა, ჯერ კიდევ აქტუალურად დგას სპეციალისტების მიმდინარეობის ტუ არა პირველი ენის და მეორე ენის ურთერთმართებადების პროცესის სწავლებისას უნდა გათვალისწინდეს ასპექტები და არ უნდა იგნორირდეს მსობლიური ენის როლი.

ri? adreuli kvleebi gviCvenebs, rom meore enaze werilobiTi daval ebis Sesrulebis avtorebi iyeneben pirvel enas, Tumca, azrTa sxvadasxvaobas iwvevs enaTaSorisi transferis odenobis gansazRvis problema. miCneulia, rom weris procesSi mozdili avtorebi iyeneben pirvel enas sxvadasxva mizniT: dagegmva, ideebis generacia an Sinaarsis gadmocema, lingvisturi problemebis gadaWra, magaliTad, leqsikis gamoyeneba. ufro metic, pirveli ena gamoiyeneba stilisturi arCevanis Secvlis mizniT an kognituri gadatvirTvis aRmosafxvelad (koheni, bruqs-karsoni, 2001, knutsoni, 2006). garda amisa, zogierTi avtori askvnis, rom pirveli enis gamoyeneba sulac ar axdens uaryofiT gavlenas teqstis xarixze. weraSi gawafuli avtori SeiZleba regularulad iyenebdes pirvel enas weriTi produqtis Seqmnisas (knutsoni, 2006).

zogierT kvlevasi aseve yuradReba gamaxvilebulia weris konkretul mizansa da mis Sesazlo gavlenaze weris processa da xarixze (magaliTad, Temisa da kulturuli faqtorebis codna), Tumca, aRmoCnda, rom weris mosamzadebeli etapi da dagegmvis procesi ufro xSirad mimdinareobs pirvel enaze (fraidlanderi, 1990; akieli, 1994, lali, 2000). msjeloben aseve imaze, rom avtorebi ukeTesad weren Txzulebebs maTi kulturuli garemosTvis damaxasiaTebl da

maTTvis pirvel enaze ukve nacnob Tematikaze, amdenad, naweris dagegmvac Tanabrad mimdinareobs rogorc pirvel, ise meore enebze (krapelsi, 1990; lei, 1982).

sxvadasxva mkvlevari kvlevisas gansxvavebul midgomebs efuZneba. erT-erTi mniSvnelovani faqtori am TvalsazrisiT arsebuli da miRebuli codnis kvalifikacia da gamoyofaa. magaliTad, ficxeraldi da Senahani gamoyo fen codnis 4 tips, romlebic garkveul SemTxvevebSi faravs erTmaneTs: a) **metacodna**: codna imisa, Tu rogor gamoiyeneba wera da kiTxva, rogoria auditoria, enobrivi formebsa da maTi gagebis monitoringi; b) **arsisa da Sinaarsis Sesaxeb miRebuli codna**: leqsikoni da leqsikuri erTeulebis gamoyeneba farTo konteqstSi; g) **universaluri teqstis attributebis codna**: fonetika / fonologia, sintaqsi, teqstis Janri; d) **proceduruli codna**: kiTxvisa da weris procesis urTierTdakavSirebis unari: mexsierebidan codnis gamotana da azrovnebis aqtiuri procesis Sesazlebloba: molodini da SekiTxvebis dasma.

kvlevis Sedegad dadginda, rom transferuli elementi vlindeba proceduruli codnis doneze, sadac Sesazlebelia wigniერebis, kerZod, werisa da kiTxvis unarebis, Tanabrad gamovlena. am TvalsazrisiT, ganxilulia ramdenime ZiriTadi transferuli elementi: a) konceptualuri elementi: konceptis

გაგება და ბ) metakognitური და metalingvistური strategiebi, რომლებიც ხელს უწყობს ენის სწავლას (ფიცჯერალდი, სენა-ჰანი, 2000).

ფლაური და ჰეისი weris process განიხილენ კognitური ფუნქციის ტვალსაზრისით (ფლაური, ჰეისი, 1981), ამდენად, მკვლევრები აწვნიან, ამ პროცესის მაქსიატებლები შეიძლება universalური და საერთო იყოს სწავდასწავა ენისთვის.

ბოლო პერიოდის კვლევები კიდევ უფრო ავიწროებენ კვლევის სფეროს, კონკრეტული სფეროები მიჩნეულია ფოკუსგუფებთან სწავდასწავა ტიპის მუშაობის საფუძველზე. ერი ფუკუდა შეისწავლის ვიგნიერების კომპონენტებს, werisa და კიტხვის უნარებსა და მათ მიმართებას პირველი და მეორე ენების სწავლების შემთხვევაში. ტესტის ორგანიზების metakognitური კოდნა საერთოა ენათა უმრავლესობისათვის, ამდენად, transfers ეკვმდებარება სწორედ ამ დონისათვის დამაქსიატებელი strategiebi. გადამწყვეტ როლს თამაშობს სწავლების ენის ფლობის დონე (ფუკუდა, 371, 372).

weris procesსი ორმხრივი transferის შესაძლებლობაზე საუბრობენ მკვლევრები ჰიროი კობაიაში, კაროლინერტი. ისინი აწვნიან, რომ werითი კოდნის transferი არ არის ცალმხრივი, ხორცილდება ორივე მიმართულებით: L1 ↔ L2. ამას ნათელია ოფს მეტადისკურსული მარკერების გამოყენების tendencia პირველი და მეორე გუფების მიერ. პირველი ენაში

მოსმენილი werის სწავლების კურსი განაპირობებს werითი უნარების გამოყენებას როგორც პირველი, ისე მეორე ენის დონეზე. transfers ეკვმდებარება ასევე argumentირებული ტესტის სტრუქტურის მაქსიატებლები და დისკურსული მარკერები (ჰიროი კობაიაში, კაროლინერტი, 2008).

განსხვავებული მიდგომა აკვს იოსიფი კოხროს. ავტორი განიხილავს გლობალური ტესტის სტრუქტურის, ესეის ხარისხისა და ტიპის სწავლა მაქსიატებლების ურთიერთდაკავშირებას კორელაციური ანალიზის მეთოდით. იგი აწვნიან, რომ გლობალური სტრუქტურა მუდმივად უკავშირდება ტიპის ხარისხს L1 და L2 ენებში. იგი ასევე გვიჩვენებს, რომ მეორე ენის ფლობის მართალი დონე გარკვეული მიზეზების გამო არ უკავშირდება ტიპის ხარისხს. კატარებული ექსპერიმენტისა და რადენობრივი კვლევის მეთოდის საფუძველზე, ავტორი ასევე აწვნიან, რომ გლობალური ტესტის სტრუქტურა არ ეკვმდებარება transferის პროცეს მეორე ენის ტიპის სწავლის შემთხვევაში (კოხრო, 2009, 16).

metakognitური კოდნისა და პირველი ენაზე განხორციელებული werის პროცესის უსალოდ უკავშირდება მეორე ენაზე შესრულებული ტიპის ხარისხისა და შესწავლას. უფრო მეტიც, გარკვეული შემთხვევებში L1 werითი უნარები პირდაპირ გავლენას ახდენს ამ პროცესზე. ამას განაპირობებს ლინგვისტური კოდნა (ორტოგრაფია, ლექსიკური ერთეულების შესწავლა, გრამატიკა და წინადადების აგება) და ამ კოდნის

გამოყენების ტექნიკა. ავტორები ასკვნია, რომ პირველი ენის განსხვავებით, მეტაკognitური ცოდნა ნაკლებად მნიშვნელოვანია მეორე ენაზე განხორციელებული ღრის პროცესისათვის (რობ. სუნენი, ამოს. გელდერენი..., 2003).

კვლევის მიზნები:

ვინამდებარე ნაშრომის მიზანია, თანამედროვე კვლევებისა და მიწვევების გათვალისწინებით, ანონიმური საკითხების დამუშავება და კარტული საგანმანათლებლო სივრცეში ამ თვალსაზრისით არსებული პრობლემების გადაჭრის მოძიება. ამდენად, კვლევის მთავარი ამოცანაა კონკრეტული ფოკუს-გუფთან მუშაობის სედეგად სემდეგ საკითხებზე პასუხის გაცემა:

- აქდენს თუ არა გავლენას მსობლიური ენა მეორე ენის ღრისტი კომპონენტის სვალისაზე?
- იყენებენ თუ არა მეორე ენის სემსვალელები მსობლიურ ენას მეორე ენაზე ღრისობისტი ტეგსტის სემგნისაზე?
- როგორი ტიპის ტეგსტების სემგნა უადვილებათ მეორე ენის სემსვალელებს კარტულ ენაზე?
- რა კognitური, სოციოლინგვისტური, სოციოკულტურული და სტრატეგიული ფაქტორები განაპირობებს მათ არცევანს?
- რა დისკურსული მაქასიატელების გამოყენება შესაძლებელია როგორც მსობლიურ, ისე მეორე (კარტულ) ენებზე სესრულებულ ნამუშევრებში?

კვლევის მეთოდები:

ანონიმური ტიპის კვლევები განხორციელებულია რაოდენობრივი და ანალიტიკური მეთოდების გამოყენებით. მკვლევრები აგროვებენ მასალას ინტერვიუების, საგანგებოდ სედეგნის საკითხ-ვარებისა და პირველ და მეორე ენებზე სემგნის საკითხების გაანალიზების მსვებებით. ვინამდებარე ნაშრომი ეფუძნება მსგავსი აქტივობების საფუძველზე მიღებულ სედეგებს. რესპოდენტებთან მუშაობა მიმდინარეობდა 2 დღის განმავლობაში.

საკითხების სემგნა:

პირველ ეტაპზე რესპოდენტებს ვთხოვეთ ორი საკითხის დაწერა სემდეგ ტემებზე: ა) დიდი თუ პატარა კალაქი? ბ) გემრიელი თუ ჯანსაღი კვება? სტუდენტებს თავად უნდა გაეტეხინათ არცევანი და გადაეყვინათ, თუ რომელი ტეგსტის სემგნისაზე კარტულ ენაზე და რომლის - მათ მსობლიურ ენაზე.

საკითხვარი:

მეორე ეტაპზე რესპოდენტებმა სეავსეს სერეული ტიპის საკითხვარი რა და დაწერეს სეკითხვებით. რესპოდენტებს პასუხი უნდა გაეტეხინათ სემდეგ საკითხებზე:

1. კარტულ ენაზე კვმოთ მოყვანილი რომელი ტეგსტის დაწერა/სემგნა უფრო გადვილებათ და რატომ? შესაძლებელია ერთზე მეტი პასუხის მონიშვნა. რამდენიმე პასუხის სემსვებაში, გთხოვთ, სიტულის მიხედვით დალაგოთ ტემები.

- a) aRwera (magaliTad, suraTis aRwera);
- b) ambis gadmocema (magaliTad, rogor gavatare guSindeli dRe);
- g) Tqveni poziciis gamoxatva (magaliTad, did qalaqSi girCevniaT cxovreba Tu patara qalaqSi?);
- d) dasabuTeba / argumentireba (magaliTad, unda aikrZalos manqanis tarebisas / marTvisas mobiluriT laparaki)

2. qvemoT moyvani li romeli teqstis dawera / Seqmna ufro giadvildebaT qarTulad da romeli teqstis dawera / Seqmna ufro giadvildebaT Tqvens mSobliur enaze da ratom? gTxovT, pasuxi daasabuToT. SesaZlebelia erTze meti pasuxis moniSvna.

- a) aRwera (magaliTad, suraTis aRwera);
- b) ambis gadmocema (magaliTad, rogor gavatare guSindeli dRe);
- g) Tqveni poziciis gamoxatva (magaliTad, did qalaqSi girCevniaT cxovreba Tu patara qalaqSi?);
- d) dasabuTeba/argumentireba (magaliTad, unda aikrZalos manqanis tarebisas/marTvisas mobiluriT laparaki)

3. qarTul enaze teqstis Seqmnis dros:

- a) vfiqrob mSobliur enaze da weras viwyeb qarTul enaze;
- b) vfiqrob mSobliur enaze, ideebis valageb da vgegnav

qarTul enaze da viwyeb weras qarTulad;

g) vfiqrob, vgegnav, valageb ideebis qarTul enaze da viwyeb weras;

d) dafiqrebis gareSe viwyeb teqstis Seqmnas qarTulad.

4. giadvildebaT Tu ara Tqven mier qarTulad dawerili teqstis gadakiTxva da Secdomebis moZebna da ratom? ZiriTadad rogor Secdomebs poulobT? a) gramatikuli; b) Sinaarsobrivi (erTi da imave informaciis gameoreba, logikurad areuli teqsti da a. S.).

5. CamoTvli iTagan romel 4 teqsts dawerdiT qarTulad?

- a) werili megobars; b) Cemi momavali; g) unda iyos Tu ara samedicino momsaxureba ufaso?
- d) marto girCevniaT mogzauroba Tu megobrebTan erTad? d) umaRlesi ganaTlebis miReba aucilebelia; d) rogor musikas usmenT da ratom? e) romel qalaqSi icxovrebdit da ratom?
- v) SeiZleba Tu ara eTnikuri konfliqtebis mogvareba mSvidobiani gziT? z) suraTis aRwera; T) zafxuli Cems sofelsi; i) sigaretis moweva mavnebelia janmrTelobisTvis; k) wignis kiTxva aucilebelia.

interview:

mesame etapze Catarda respondentebTan gasaubreba, sadac maT daesvat Semdegi SekiTxvebi:

- iswavleT Tu ara skolaSi

mSobliur enaze Txzulebis weris teqnika?

- gexmarebaT Tu ara mSobliur enaze skolaSi SeZenili weris unarebi meore enaze Txzulebis werisas?
- weris procesSi, ra SemTxvevebSi fiqrobT mSobliur enaze da ra SemTxvevebSi - qarTul enaze?
- did dros uTmobT Tu ara weris mosamzadebel etaps?
- iyenebT Tu ara leqsikons weris procesSi?

kv levis baza:

kv leba ganxorcielebulia Tsu humanitarul mecnierebaTa fakultetze qarTული enis mosamzadebeli programis farglebSi. respondentebi iyvnen programis meore semestris somxurenovani studentebi, sul 25 axalgazrda. aqve sagangebod unda aRiniSnos, rom respondentebis naklebad aqvT gamomuSavebuli weris unarebi, vinaidan skolaSi ar asrulebdnen msgavs aqtivobebis. mxolod ramdenime maTgans hqonda skolaSi mSobliur enaze argumentirebuli teqstis organizebulad weris gamocdileba maswavleblis miTiTebebis mixedviT. mosamzadebeli kursis farglebSi, maT 1 semestris ganmavlobaSi moismინes kursi: qarTული, rogorc meore ena, weriT aspectis swavleba. kursis ganmavlobaSi isini eufl ebodnen rogorc enobrив kompetenciebs (gramatika, leqsika, sintaqsurikonstrukciebi); strategiul da

socialur kompetenciebs. swavleba ZiriTadad mimdinareobda abzacisa da martivi teqstis doneze. gasaTvaliswinebelia aseve gamokiTxული studentebis enis codnis safexuri. respondentebi qarTul enas floben ZiriTadad saSualo doneze.

Catarebული kv levis Sedegebi

Txzulebis analizi

Temis SerCeva:

Txzulebebis analizisas gamoikveTa erTi saerTo tendencia: respondentTa umravlesobam msgavsi arCevani gaakeTa. 21-მა studentმა qarTul enaze Seqmna ese Temaze: *didi Tu patara qalaqi?* Sesabamisad, somxur enaze maT Seasrules meore davaleba: *jansaRi Tu gemrieli kveba?* gamokiTxული Tagan mxolod oTxma studentმა Seasrula es davaleba qarTul enaze. amgvარი arCevani, vfiqrobT, ganapiroba ramdenime mniSvelovanma faqtorma: 1. Temis simarativem/sirTulem; 2. ukve nachobma Tematikam; 3. qarTული leqsikisa da enobrivi saSualebebis simwirem; 3. weris strategiebisა da teqnικis gamoyenebis naklebma praqtikam. unda aRiniSnos, rom pirveli Temaze (didi Tu patara qalaqi) maT saleqcio kursis ganmavlobaSi ukve hqondaT garkveuli informacia, zepiri diskusia da msjeloba, met-naklebad gaecnen saTanado leqsikas, informa-

ciis gadmocemis saSua lebebsa da msjelobis strategiebs. meore Tema (jansaRi Tu gemrieli kveba) ki maTTvis sruliad ucnobi sakiTxi iyo. amdenad, SeiZleba iTqvas, rom maTTvis es Tema ufro rTul argumentaciasa da kognitur procesebTanaa dakavSirebuli. dasabuTebsa da Sesabamisi magaliTebis moZebna gramatikuli, socialuri da soci-okulturuli kompetenciebis gaaqtiturebas moiTxovs. SeiZleba davaskvnaT, rom Temis SerCeva ganapiroba enis flobis donem da metakognituri codnis maxasiaTeb lebma.

sityvebis raodenoba Txzu lebebSi:

studentis arCevanis gaanalizebis paralelurad, mxedvelobaSi unda miviRoT Txzu lebebis moculoba am TvalsazrisiTac saintereso suraTs gvaZlebs mopovebuli masala zogadad, rogorc qarTul, ise somxur enaze Sesrulebuli namuSevrebSi sityvaTa dafiqsirebuli maqsimaluri raodenobaa 150 sityva, xolo minimaluri - 40 sityva. amave dros, yuradsaRebia is, rom TiTqmis yovelii studenti Tanabari moculobis teqsts qmnida rogorc qarTul, ise somxur enebze. aqedan gamomdinare, SeiZleba iTqvas, rom werilobiTi teqstis moculoba am SemTxvevaSi ganapiroba studentTa weris unarebis uqonlobam da/an am unarebis flobis dabalma donem, swored amitom teqstebis moculoba TiTqmis Tanabaria orive enis SemTxvevaSi.

weris done

weris procesSi respondentebi ifarglebodnen mxolod abzacis doniT. maTi saTqmeli iyo mokle, konkretuli, abzacSi mocemuli iyo erTi an ori argumenti ganvrcobis gareSe. unda aRiniSnos, rom msgavsi vitareba Segvxvda rogorc qarTul, ise somxur enaze Seqmnil teqstebSi. mxolod ori teqsti iyo SedarebiT vrceli. es teqstebi Sedgeboda 2-3 abzacisagan. am SemTxvevaSi abzacis doneze teqstis Seqmna ganpirobebulia weris strategiebis naklebi codniT.

diskursu li maxasiaTeb lebi

diskursis tipi:

gamokiTxvisaTvis sagangebod SevarCieT msgavsi tipisa da struqturის Temebi. orive SemTxvevaSi studentebis ori alternatiული SeTavazebidan unda gaekeTebinaT arCevani, gamoekveTaT pozicia da daesabuTe-binaT igi. eqsperimentisas studentTa namuSevrebis gaanalizebisas gamovlinda diskursis ramdenime tipi:

1) **argumentireba:** Cvens SemTxvevaSi am termins SedarebiT pirobiTi mniSvneloba aqvs da gulisxmobs ZiriTadi ideis mxardaWeras magaliTe-bit ganvrcobis, Zlieri da saSualo argumentebiT dasabuTebis gareSe. studentebi mxolod TiTo-TiTo winadadebiT gadmoscemen pozicias, Tu ratom icxovrebdnen did an patara qalaqSi an ratom unda miiRos ada-

mianma mxo lod jansaRi an gemrieli sakvebi. aqve aRsanisnavia isic, rom respondentebi naklebad gamoxatavdnen Sualedur pozicias. maT namuSevrebSi naklebad iyo Sejerebuli ori urTierTsawinaaRmdego aspeqtis dadebiTi an uaryofiTi mxareebi.

2) **aRwera:** amgvar teqstebSi studentebi ubralod aRwerdnen did an patara qalaqs / gansxvavebul sakvebs.

d) **piradi damokidebul eba:** ramdenime namuSevarSi studentebi mxo lod pirad gancdebze, azrebsa da emociur damokidebul ebaze amaxvilebdnen yuradRebas.

daskvnis saxiT SeiZleba iTqvas, rom diskursis amgvari tipebi saertTo iyo rogorc somxur, ise qarTul enaze Seqmnil i namuSevrebisTvis. garda amisa, orive enis SemTxvevaSi diskursis am ramdenime tipidan yvelaze gavrcelebuli aRmoCnda argumentireba. sayuradReboa, rom diskursis tipis arCevisas msgavsi Sedegebi iqna miRebuli iaponiis erTerTi kolejis pirvelkursel studentebTan Catarebuli weriTi testirebis drosac. iseve rogorc qarTul enaSi mosamzadebeli programis somxurenovani studentebi, iaponeli studentebic naklebad icnobdnen weris strategiebs da naklebad flobdnen weris unarebs (kabaiaSi, rinerti, 2008), rac ganapirobebs miRebuli Sedegebis msgavsebas.

weris procesSi studentebi yvelaze xSirad mimarTavdnen argumentirebul msjelobas. SedarebiT

naklebad Segvixvda aRweriTi da emociuri damokidebul ebis mqone teqstebi rogorc qarTul, ise somxurenebze.

1)

CemTvis jansaRi sakvebi mirCevnia. gemriel sakvebSi bevri cximia, es adamianis organizms did zians aylenebs. marTalia Roris xorciT gakeTebuli mwvandi gemrielia da yvelas uyvars, magram cudad moqmedebs janmrTelobaze. me mirCevnia mcenareebiT damzadebuli kerZebi. magram imasac vWam xolme.

am teqstis mixedviT irkveva, rom avtori saSualoze maRal doneze flobs qarTul enas, amdenad, mistvis ar warmoadgens problemas faqtis aRwera da amis safuZvelze sakuTari poziciis mokled, magram Tanmimdevrulad da logikurad warmocena.

2)

me vfiqrob, rom patara qalaqSi cxovreba jobia, imitom rom patara qalaqSi siCumea, didi qalaqSi ki Zalian xmauria. marTalia didi qalaqSi didi Sansi gaqvs swavlistvis, da advilad iSovi samsaxuri. patara qalaqSi yvelam icnoben erTmaneTs, qurdo ba ar aris da usafrTxoa siaruli.

am teqstis avtoris Sesaxeb SeiZleba iTqvas, rom igi saSualo doneze flobs qarTul enas, misi lingvisturi kompetencia pirvel avtorTan SedarebiT dabalia, Tumca, abzacis doneze, isic ayalibebs sakuTar pozicias da asabuTebis faqtis

mokle aRweriT. am teqstSi naklebad aris warmoceni li diskursis maxasiaTeblebi, markerebi da makavSirebeli enobrivi saSualebebi. pirveli ori teqstis mcire moculobis gamo metakognituri codnis realizaciaze am SemTxvevebSi saubari naklebadaa SesaZlebeli.

3)

Cemi azriT, yovelTvis didi qalaqi ufro jobia da axla yvelas rom vkiTxoT yvelani gveubnebian rom didi qalaqi ufro kargia. me bevri naTesavi myavs, romlebic axalqalaqSi cxovrobdnen, mere sxva did qalaqSi TbilisSi, moskovsa da erevanSi gadavidnen, da iq kargad cxovroben. maT zogjer veubnebi CamodiT-meTqi da aq, axalqalaqSi icxovreT. isinic ki gveubnebian, rom Tqven CamodiTo, aq ufro kargiao. me vfiqrob, rom isini sworad amboben, didi qalaqi ufro kargia, radgan iq bevri samuSao adgilebi aris da umuSevari darCenis albaToba Zalian cota. did qalagebSi skola da universiteti bevria da adamiani SeuZlia Tavisi SviliTvis airCios yvelaze kargi da saWiro skola an universiteti. es yvelaferi damtkicebs, rom did qalagebSi cxovreba ufro kargia, vidre patara qalagebSi.

mocemul teqsts, SeiZleba iTqvas, aqvs emociuri elferi, piradi damokidebu leba, gadmocemuli sadad da martivad, sakuTari gamocdilebis aRwera, rac zogadi daskvnis gamotanis iribi safuZveli xdeba. miuxedavad avtoris SedarebiT dabali

lingvisturi kompetenciisa, metakognituri codna met-naklebad Cans namuSevarSi.

4)

me Zalian miyvars qalaqi, magram sul iT mSvidi adamiani var, amitomac mirCevnia patara qalaqSi vicxovre, imitom rom CemTvis eg saWiroa, roca Cemi Semogareno yvelaferi mSvidi da lamazi iqneba. magram Tu eg SesaZlebloba ar mqondes, da me sadac vignebi bednieri, iq vicxovre. qalaqi iyos patara Tu didi eg mniSvnelovani ara, umTavresi rogori adamianebi cxovroben iq. me qalaqSi Zalian bevrjer vyofilvar, magram me mudam mirCevnia patara qalaqi. didi qalaqSi roca viyo, cud xasiaTze var, ar vici, ratom albaT bevri Senobaris, Zalian bevri manqana aris. me saertod ar miyvars qalaqis kakani, Zalian vnerviulob. magram ar SemiZlia vTqva, rom qalaqi cudi. didi qalaqi aqvs Tavisi Tvisebebi, patarac Tavisi. didi qalaqSi Zalian bevri saocari adgili aris, bevri Zeglebi. magaliTad, Tbilisi didi qalaqi. ra lamazi qalaqia, Zalian lamazi buneba aqvs, saocari sanaxooba aris. me imedi maqvs, rom kargad viswavle da kargi specialisti gavxde. gansxvaveba ar aris Tu sad vxovrob did qalaqSi Tu patara. me mgonia, rom patara qalaqSi yvela adamiani muSaoben, magram did qalaqSi saqmis eweva Zalian Znelia. maincdamainc yvela qalaqi aqvs Tavis dadebiTi da uarRobiTi Tviseba.

Tu mesame teqstSi Txroba sada iyo, am namuSevarSi Warbobs eqspre-siuli funqciit gamoyenebuli zed-sarTavi saxelebi. teqstis logikuri wyoba SedarebiT areulia, amdenad metakognituri codna naklebadaa asaxuli am werilobiT teqstSi.

teqstebis ganxilvisas sainteresoa, Tu ramdenad floben avtorebi strategiul kompetencias, ramdenad iyeneben ama Tu im formas adekvaturad da miznis Sesabamisad. am mxriv pirvel teqstSi yuradRebas iqcevs Semdegi frazebi: *CemTvis jansaRi sakvebi mirCevnia; mcenareebiT damzadebuli kerZebi; meoTxe teqstSi sainteresoa Semdegi monakveTebi: qalaqis kakani; mudam mirCevnia; mainc-damainc yvela qalaqi aqvs.* savsebiT SesaZlebelia, am tipis Secdomebi mSobliuri enis enobrivi bazis transferis Sedegi iyos, amdenad, swored amgvar Secdomebze unda gavumaxviloT yuradReba enis Semswavlels swavlebis procesSi da maT aRmosafxvrelad unda gamoviyenoT sxvadasxva strategia. kvlevis mizans amjerad ar warmoadgens am strategiebis Sesaxeb dawvrilebiTi saubari. imdenad ramdenadac ganxiluli teqstebi ar scildeba abzacis dones, argumentirebuli diskursis organizebis problemebze (Sesavali, ZiriTadi nawili, daskvna, Zlieri da susti argumentebi, mxardamWeri debulebebi da a. S.) ar SevCerdebiT.

diskursis markerebi

problemis analizisas mxedvelobaSi unda miviRoT diskursis maxasiaTeblebic. ganxilul argumentirebul teqstebSi rogorc qarTul, ise somxur enebze warmodgenil namuSevrebSi studentebi yvelaze xSirad iyenebdnen frazebs: *Cemi azrit, me vfiqrob* sakuTari damokidebulebis gamoxatvis mizniT. saTqmels isviaTad asabuTebden formiT: *maga-liTad.* samomavlo perspeqtiva ramdenime respondentma gadmosca fraziT: *imedi maqvs, rom...* daskvna ramdenime nawerSi mocemuli iyo formiT: *aqedan gamomdinare...* orive enaze wevr-kavSirebidan yvelaze xSirad gamoyenebuli formebia: *imitom rom, radgan...*

Sejameba

qarTul da somxur enebze Seqmnili teqstebis gaanalizebisas erTi myari kanonzomiereba SeiniSneba am TvalsazrisiT. avtorebi daaxloebiT imave unarebisa da diskursuli markerebis gamoyenebiT qmnian teqsts mSobliur enaze, romelTa meSveobitac ageben qarTul teqsts. mocolobac TiTqmis identურია. bunebrivad ismis kiTxva, ra SeiZleba iyos amis ganmapirobebeli mizezi? maT umravlesobas ar uswavlia weris strategiebi mSobliur enaze, samagierod, am strategiebs met-naklebad gaecnen meore enaze. aris Tu ara SesaZlebeli weris procesSi weris unarebis transferi meore enidan pirvel/mSobliur enaze? diskursis ti-

pis gaTvaliswinebiT mocemuli teqstebis analizi izleva kiTxvaze dadebiTi pasuxis gacemis saSualebas. weris teqnika da zogadi strategiebi erTgvari universaluri movlenaa da misi transferi Tavisufladaa SesaZlebeli rogorc mSobliuri enidan meore enaze, ise piriqit, meore enidan mSobliur enaze. Tumca, es daskvna gamogvaqvs mxolod konkretuli tipis diskursis safuZvelze. sainteresoa am TvalsazrisiT kiTxvarebisa da intervius Sedegebi.

kiTxvarebis analizi

kiTxvarebis mizani iyo imis gamovlena, Tu ramdenad iyenebs mSobliur enas araqarTulenovani Semsavleli qarTul enaze weris procesis warmarTvisas, ra roli da datvirTva aqvs am SemTxvevaSi mSobliur enas da kidev ra gare faqto-rebi monawileobs am procesSi.

Semsavleli kiTxvarebis Sesavliisa da damuSavebisas saintereso tendencia gamoikveTa. kiTxvaze qarTul enaze romeli tipis teqstis dawera/Seqmna ufro gagiadvil debaT, umravlesobam Semoxaza grafa - ambis gadmocema. studentebi amgvarad asabuTeben saTqmels: *ufro advilia imis gadmocema, rogor gavatare gu-Sinde li dRe. unda dawwero, rac iyo, ese igi mxolod moxdenili (momxdari) ambavi. Tan araa saWiro bevri enobrivi kliSeebis gamoyeneba; aseT teqstSi Cveulebrivi ena, e. i. quCis ena, sakmarisia; me ufro miadvil deba ambis gadmocema, radgan am teqstSi*

viyeneb im sityvebs, rasac viyeneb yovel dRiur cxovrebaSi. gamokiTxul-Tagan mxolod samma axalgazrdam mianiWa upiratesoba aRweriT teqstis Seqmnas. erT-erTi studentis pozicia aseTia: aRwera CemTvis ufro advilia, imitom rom suraTi moce-mulia da Cven pirdapir vwerT, rasac vxedavT. mxolod 3 studentis arCevania sakuTari poziciis gamomxat-veli teqsti. erT-erTi maTgani wers: CemTvis ufro advilia Tqveni poziciis gamoxatva, imitom rom es aris Cveni ocneba, mizani, Cven vfiqrobT momavali Si ras unda gaakeToT.

kiTxvarebis SemuSavebisas CvenTvis saintereso iyo, Tu ra etapebis-gan Sedgeboda respondentebis weris procesi da romel etapze xdeboda mSobliuri da meore enebis CarTva/gaaqtiureba. am blokSi respon-dentebma ZiriTadad sam kiTxvas gasces pasuxi: a) vfiqrob mSobliur enaze da weras viwyeb qarTul enaze; b) vfiqrob mSobliur enaze, ideeb valageb da vgegma qarTul enaze da viwyeb weras qarTulad; g) vfiqrob, vgegma, valageb ideeb qarTul enaze da viwyeb weras. aqedan pirveli da meore kiTxvebi TiTqmis faravs erTmaneTs, miuxedavad amisa, pasuxebis raodenoba a)-b) da g) kiTxvebze TiTqmis Tanabrad gaiyo. gamokiTxulTa naxevari acxadebs, rom weris dawyebamde fiqroben mSobliur enaze da, Sesabamisad, werilobit teqstsac qmnian pirvel enaze. respondentTa meore naxevari ki aRniSnavs, rom weris procesi

mTlianad mimdinareobs meore enaze. isini fiqroben, gegmaven da qmnian teqsts mxolod qarTulad. riT SeiZleba aixsnas msgavsi movlena? ar aris aRniSnuli fokusjgufis kognituri procesebis safuZveli? pasuxis gacemaSi dagvexmareba intervius Sedegebi (ix. qvemoT, intervius anal izis Sedegebi).

rac Seexeba qarTul enaze teqstis Seqmnis mizniT konkretuli Tematikis SerCevis sakiTxs, gamokiTxuliTa umetesoba irCevs Semdeg Temebis: werili megobars; Cemi momavali; umaRlesi ganaTlebis miReba aucilebelia; romel qalaqSi icxovrebdit da ratom? Tamamad SeiZleba iTqvas, rom studentebis arCevani ganpirobebulia nacbobi TematikiTa da diskursis tipiT.

dabლოს, sainteresoa, ramdenad floben respondentebi kognitur strategiebs *da ramdenad SeuZliaT sakuTari naweris gadakiTxva, gramatikuli da Sinaarsobrivi* Secdomebis povna. am etapze es sakiTxi gavarkviet mxolod kiTxvarebis doneze. aRmoCnda, rom TiTqmis yvela gamokiTxuli teqstis gadakiTxvisas met-naklebad poul obs mxolod gramatiku l Secdomebs. erT-erTi respondent i aRniSnavs: *Cem mier dawerili teqstis gadakiTxva ar aris rTული. Secdomebis povna ufro rTულიa, imitom rom me dawwere da ar mesmis Cemi Secdomebi. magram ufro xSirad vpoul ob gramatikuli Secdomebi.*

interview

respondentebTan muSaobis bol o etapi iyo maTTan gasaubreba. am aqtivobaSi monawileoba miiRo 10 studentma. maT davusvit Semdegi SekiTxva: romel enaze fiqrobt da romel enaze wert da ra ganapirobebs Tqvens arCevans? umetesobis pasuxi iyo Semdegi: maT urCevniaT maTTvis nacbob Tematikaze ifiqron qarTulad da, Sesabamisad, teqsti Seqmnian qarTul enaze, radgan am SemTxvevaSi maT gacilebit uadvil debaT weris procesis warmarTva da ukeTes Sedegebsac iReben. qarTulad fiqris dros isini realurad afaseben sakuTari enis flobis dones da maTTvis nacbob da, aqedan gamomdinare, adekvatur leqsikur erTeulebsa da sintaqsur konstruqciebs iyeneben. maSin, rodesac fiqroben somxurad da cdiloben, somxuridan sityvasityvit Targmnon teqsti, kognituri procesi ormagdeba, rTul deba da, sablood, studentebi maTTvis sasurvel Sedegs ver iReben. garda amisa, bunebrivia, rom mSobliuri da meore enebis flobis doneebi gansxvavdeba, amdenad, pirvel enaze Camoyalibebuli/Seqmnili Sinaarsobrivi da gramatiku l-leqsikuri konstruqciebis transferi gar-kveul sirTulebs ukavSirdeba. garda amisa, garTulebuli kognituri procesi respondentebis emociur mdgomareobazec moqmedebs da xels uSlis organizebuli werilobiTi produqtis SeqmnaSi. ramdenime respondentma aRniSna, rom

gansxvavebiT nacbobi Tematikisagan, rTuli da ucnobi teqstis Seqmnisas igi fiqrsa da teqstis dagegmvas ukve iwyebs mSobliur enaze.

garda amisa, respondentebTan saubrisas CvenTvis saintereso iyo Tu muSaobis romel formas aniWeben upiratesobas weris procesSi, rodiz SeuZliaT sakuTari SesaZlebl obebisa da weris strategiebis maqsimaluri realizacia? studentebma ganacxades, rom individualuri muSaoba maTTvis yvelaze misaRebi formaa am mxriv, Tumca weris procesis dawyebamde diskusia da zepiri msjeloba gansakuTrebiT uwyobs xels naweris dagegmvaSi, saTanado strategiebis moZebnasa da werilobiTi diskursis realizebaSi.

zogadi daskvnebi

kvlevis Sedegebis Sejamebisas kidev erTxel unda aRiniSnos, rom weris procesSi pirveli da meore enebis urTierTmimarTebis dadgenisas aucilebelia ramdenime faqtoris gaTvaliswineba: weris kognituri da metakognituri strategiebis codna mSobliur an meore enaze, enis flobis done, diskursis tipi. Catarebuli muSaobis safuZvelze SeiZleba davaskvnaT, rom nacbobi tipis diskursisa da SedarebiT martivi amocanis SemTxvevaSi, abzacis doneze, kognituri procesebi Tanabrad mimdinareobs rogorc pirvel, ise meore enaze. amdenad, weris unarebis transferi SesaZlebelia rogorc pirveli enidan meore enaSi, ise piriqit,

meore enidan mSobliur enaSi. aRsa-niSnavia, rom respondentebis nawili ideebs generacias, dagegmvasa da weris procesis warmarTvas arCevs pirdapir meore enaze. nawili fiqrobs somxur enaze da weras iwyebs qarTul enaze. mopovebuli masalis damuSavebam gviCvena, rom maTi arCevani ganpirobebulia diskursis tipi, amocanis sirTuliTa da nacbobi TematikiT. amdenad, weris procesis swavlebisas unda gaviTvaliswinoT es aspektebi da ar unda ugulebel-vyoT mSobliuri enis roli.

samomavlo perspeqtiva

warmodgenili naSromi qarTul saganmanaTleblo sivrceSi am Tval-sazrisiT mimdinare procesebis fonze sakiTxis Seswavlisa da damu-Savebis mxolod pirveli nabiji da mcire kvlevaa. saWiroa pirveli da meore enebis mimarTebis, meore enaze weris procesis warmarTvis dakvirveba dinamikaSi. ra Sedegebs mogvcems qarTul enaSi mosamzadebeli programis studentebis, aseve, qarTulis, rogorc meore enis swavlebis sxvdsasxva programis monawilleebis monacemebis Seswavla weris swavlebis dawyebamde da rogori vi-Tareba iqneba kursis dasrulebis Semdeg. saWiroa fokusjgufis moculobis gazrdac da kvlevaSi ufro meti respondentis CarTva, raTa kidev ufro ganzogadebuli da sru-lyofilis suraTi miviRoT. miRebuli Sedegebi ki gamogvadgebra konkretuli rekomendaciebis SemuSavebasa da samomavlo muSaobis warmarTvaSi.

gamoyenebuli literatura

- akie I i, 1994** - Akyel, A. (1994). First Language use in EFL writing: Planning in Turkish vs. planning in English. *International Journal of Applied Linguistics*, 4, 169-197
- knutsoni, 2006** - Knutson, E. M. (2006). Thinking in English, writing in French. *The French Review*, 80 (1), 88-109.
- koheni, bruqs-karsoni, 2001** - Cohen, A. D., & Brooks-Carson, A. (2001). Research on direct versus translated writing: Students' strategies and their results. *The modern Language Journal*, 85, 169-188.
- kohro, 2009** - AA Contrastive Study between L1 and L2 Compositions: Focusing on Global Text Structure, Composition Quality, and Variables in L2 Writing, *Dialogue*, 2009, Col. 8, PP.1-19
- krapel si, 1990** - Krapels, A. R. (1990). An overview of second language writing process research. In B. Kroll (Ed.), *Second Language writing: Research insights for the classroom* (pp.37-56). Cambridge: Cambridge University Press
- lali, 2000** - Lally, C. G. (2000). First language influences in second language composition: The effect of pre-writing. *Foreign Language Annals*, 33, 428-432
- lei, 1982** - Lay, N. D. S. (1982). Composing processes of adult ESL learners: A case study. *TESOL Quarterly*, 16, 406
- figgeraldi, Senahani, 2000** - Fitzgerald, J., & Shanahan, T. (2000). Reading and writing relations and their development. *Education Psychologist*, 35 (1), 39-50
- flauri, heisi, 1981** - Flower, L., & Hayes, J. R. (1981). A cognitive process theory of writing. *National Council of Teachers of English*, 32 (4), 365-387
- freidlanderi, 1990** - Freidlander, A. (1990). Composing in English: Effects of a first language on writing in English as a second language. In B. Kroll (Ed.), *Second language writing: Research insights for the classroom* (pp. 109-125). Cambridge: Cambridge University Press.
- fukuda, 371, 372** - Eri Fukuda, Relationships of L1 and L2 Reading and Writing Skills, <http://www.google.ge/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CEgQFjAA&url=http%3A%2F%2Fdaigakuin.soka.ac.jp%2Fassets%2Ffiles%2Fpdf%2Fmajor%2Fkiyou%2F23_lang5.pdf&ei=2EX0T5XLKojtQbutPGcBQ&usq=AFQjCNHXoULIAsnH8vX88WgN97IcWJVUBQ>
- Suneni, geldereni., 2003** - Schoonen, R., Van Gelderen, A., De Glopper, KI., Hulstijn, J., Simis, A., Snellings, P., & Stevenson, M. (2003). First language and second language writing: The role of linguistic knowledge, speed of processing and metacognitive knowledge. *Language Learning*, 53, 165-202.
- hiroikobaiaSi, karol rinerti, 2008** - Kobayashi, H., & Rinnert, C. (2008). Task response and text construction across L1 and L2 writing, *Journal of Second Language Writing* 17 (2008), PP.7-29

Giuli Shabashvili

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

The Relationship between the First and the Second language writing

ABSTRACT

The paper aims to consider the relationship between first and second language writing and main points appeared in second language writing process. It is emphasized the cognitive and metacognitive strategies either for the first or the second languages, language acquisition and discourse type. The research was fulfilled in different ways. First of all the students created essays on the both Georgian and Armenian languages, filled questionnaires and answered the questions during the interview. It is concluded that the transfer may be occurred in case of the both directions. So during the second language writing class all the above mentioned aspects must be considered.

ირინე SubiTize

*samoqalaoqo integraciisa da erovnebaTSorisi
urTierTobebis centri*

asakobrivi Taviseburebebi meore enis swavlebisas

abstracti

statiis mizania, mkiTxvelis yuradReba kidev erTxel miapyros asakobrivi Taviseburebebis mniSvnelobas meore enis swavla/swavlebis kontekstSi, romelic mniSvnelovani da sagulisxmo faqtoria rogorc mSobliuri/pirveli enis swavლის დროს, aseve meore enis dauflebis procesSi. statiaSi ganxiluli iqneba saerTaSoriso kvlebebis safuZvelze warmodgenili mosazrebebi da analizi asakobrivi Taviseburebebisa da, kerZod ki, „kritikuli periodis hipoTezasTan“ (Critical Period Hypothesis) dakavSirebiT. aseve, warmoadgenT im mniSvnelovan garemoebებს, romlebic ganuyofelia enis swavლის procesisgan asakobrivi TaviseburebebTan erTad. mTavari SekiTxva, romelic aRniSnuli sakiTxის ორგანიზაციის არსებობა, არის, Tu რამდენად mniSvnelovანია asakobrivi დიფერენციაცია meore enis Seswavლის procesSi, ra ganapirobebs erTi da imave asakobrivi jgufის warmoadgenlebsი gansxvavebul Sedegebs?

arsebobs farTod gavrcelebuli mosazreba, rom meore enis warmatebiT daufleba dakavSirebulია Semswavleლის ასაკზე, რაც გულისხმობს meore enis atvisebisTვის ოპტიმალური პერიოდის (ასაკის) SerCეvas. es asaki warmoadgens dabadebidan mowifulobანდე periods. statiaSi SevecdebiT warmoadგინოT rogorc dadebiTi, ise uaryofiTი argumentebi adreul asakSi enis swavlasTan dakavSirebiT.

Sesavali

meore enis swavla/swavlebis procesი და masTan dakavSirebulი garemoebების kvleva და analizi kargaxანია, rogorc linvistTa, aseve farTo sazogadoების interesis sferos warmoadens. აქტუალობა aRნიSnულ საკითხს arcert ეპოქაSi დაუ-

kargavs, Tumca gansakuTrebul დავითვას იZენს dRevანდელ ეპოქაSi, mTel msოფლიოSi meore enis swavlebis mimarT გავრდილი მოTxოვნის კვადკვალ rogorc umravlesobების, aseve EeTნიკური umციresobებისTვის.

v f i q r o b T , s a i n t e r e s o i q n e b a , m k i T x v e l i s y u r a d R e b a k i d e v e r T - x e l S e v a C e r o T m e o r e e n i s s w a v l e b i s p r o c e s z e , k e r Z o d k i , a s a k o b r i v T a - v i s e b u r e b e z e m e o r e e n i s a T v i s e b i s p r o c e s S i . S e v e c d e b i T w a r m o v a d g i - n o T i s g a m o c d i l e b a , r o m e l i c a m m i - m a r T u l e b i T d a g r o v d a s x v a d a s x v a q v e y a n a S i C a t a r e b u l i k v l e v e b i s S e - d e g a d . d a v e y r d n o b i T u c x o q v e y n i s g a m o c d i l e b a s , r a d g a n a m m i m a r T u l e - b i T s a q a r T v e l o S i j e r k i d e v a r a r - s e b o b s b o l o p e r i o d S i C a t a r e b u l i f a r T o m a s S t a b i a n i k v l e v a , r o m e l i c s a S u a l e b a s m o g v c e m d a , g a r k v e u l i d a s k v n e b i g a g v e k e T e b i n a d a p a r a l e - l e b i g a g v e v l o u c x o u r g a m o c d i l e - b a s T a n .

u n d a a R i n i S n o s , r o m T a n a m e d r o - v e o b a m m o i t a n a b i l i n g v i z - m i s / m u l t i l i n g v i z m i s a u c i l e b l o b a . o r i a n m e t i e n i s c o d n a g a x d a w i n a - p i r o b a s r u l f a s o v a n i g a n a T l e b i s m i R e b i s T v i s , k o m u n i k a c i i s T v i s , s o - c i a l i z a c i i s T v i s d a y v e l a z e m T a v a - r i : d R e s u k v e o r e n o v n e b a m o i a z r e b a e r T - e r T m t k i c e g a r a n t a d k a r i e r u - l i w i n s v l i s T v i s . s w o r e d a R n i S n u l - m a f a q t m a g a n a p i r o b a m T e l m s o f l i o - S i m e o r e e n i s s w a v l i s m i m a r T g a z r d i l i i n t e r e s i d a , p a r a l e l u - r a d , g a C n d a u a m r a v i s a d a v o s a k i T x i m e o r e e n i s s w a v l e b i s m i m a r T u l e b i T ; m a g a l i T a d i s e T i s a k i T x e b i , r o g o r i - c a a : r a a s a k S i u n d a d a i w y o s b a v S v m a m e o r e e n i s s w a v l a ? a f e r x e b s T u a r a m S o b l i u r i e n i s s w a v l a s a d r e u l a s a k S i m e o r e e n i s s w a v l e b a ? s w a v - l e b i s r a m e T o d e b i a g a m a r T l e b u l i ,

r a T a m o x d e s b a v S v i s k o g n i t u r i g a n - v i T a r e b a ? d a s x v a m r a v a l i k i T x v a , r o m l e b i c j e r i s e v p a s u x g a u c e m e l i a . m i u x e d a v a d m T e l m s o f l i o S i k v l e v e - b i s a d a d a k v i r v e b e b i s S e d e g a d d a - g r o v i l i g a m o c d i l e b i s a , e r T i a n i , y o v l i s m o m c v e l i m i d g o m a a r a r s e - b o b s l i n g v i s t i k i s m k v l e v a r T a S o - r i s .

r o g o r c a r a e r T i e n a T m e c n i e r i a m t k i c e b s , m e o r e e n i s s w a v l a s a d r e u l a s a k S i a q v s u a m r a v i u p i r a t e - s o b a , T u m c a a m h i p o T e z i s o p o n e n t T a g a n m a r t e b i T , a s e v e s a g u l i s x m o a i s s a f r T x e e b i c , r o m e l T a u g u l v e b e - l y o f a d i d p r o b l e m a s w a r m o a d g e n s b a v S v i s k o g n i t u r i g a n v i T a r e b i s T v i s . s w o r e d a r s e b u l u p i r a t e s o b e b s a d a s a f r T x e e b z e s a u b a r s d a e T m o b a s t a - t i i s Z i r i T a d i n a w i l l i , r o m e l i c d a e - m y a r e b a u c x o q v e y n e b S i a r s e b u l k v l e v e b s a d a g a m o c d i l e b a s .

a d r e u l a s a k S i m e o r e e n i s s w a v l e b i s d a d e b i T i m a x a s i a T e b l e b i

e n i s m k v l e v a r T a g a n m a r t e b i T , m e o r e e n i s s w a v l e b i s a s n e b i s m e r i a s a k i s b a v S v i s T v i s m n i S v n e l o v a n i k a r g a d g a m o c d i l i d a a p r o b i r e b u l i s a s w a v l o m a s a l a , s w a v l e b i s m e T o d e - b i , m a s w a v l e b e l T a m a R a l k v a l i f i c i - u r o b a , r a c w i n a p i r o b a a s a s u r v e l i s a s w a v l o S e d e g e b i s T v i s . g a n s a k u T r e - b u l m n i S v n e l o b a s k i z e m o a R n i S n u l i g a r e m o e b a n i i Z e n s a d r e u l a s a k S i , m e o r e e n i s s w a v l e b i s a s , m a S i n , r o c a b a v S v i o r e n a s p a r a l e l u r a d e u f l e - b a (i g u l i s x m e b a m S o b l i u r i d a m e o r e e n a) .

individi asakobrivi ganviTarebis mravalmxrivobidan gamomdinare, romelic didwilad gansazRvravs mTel rig socialur, saganmanaTleblo da sxva nebismier sferoSi mis warmatebas, asakobrivi Taviseburebani swavla-swavlebis procesSi warmoadgens swored erT-erT umniSvnelovanes saklev fenomens meore enis swavlebis TematikiT dainteresebul mkvlevarTa Soris (abelo-kontesi, 2008).

arsebobs sazogadoebaSi farTod gavrcelebuli mosazreba, romlis mixedvit axalgazrda enis Semswavlelebsi (igulisxmeba dabadebidan mowiflobis asakamde periodi), gacilebit swrafad da efeqturad mimdinareobs enis atvisebis procesi da aqvT ukeTesi Sedegebi (skoveli, 2000 ix: abelo-kontesi, 2008). dakvirvebebma cxadyo, rom meore enis swavlis procesisa da asakobrivi Taviseburebis urTierTkavSiri gacilebit kompleksuri movlenaa, romelic ukavSirdeba asakobrivi periodis diferenciacias, kerZod ki asakobrivi dayofas adreul da an Sedarebit gvian asakSi enis SemswavlelTa (early and late-starting L2 learners) klasifikacias (jonstouni, 2002).

imisaTvis, rom individi gaxdes bilingvali/multilingvali da SeZlos, or an met enaSi miaRwios maReal kompetencias, arsebobs siZneleebi da garemoebebi, romlebic gansazRvravs SesaZlo warmatebas. rogorc dasawyisSi arvniSneT, enis swavlis procesi warmoadgens mra-

valmxiv process, sxvadasxva mniSvnelovani garemoebis erTobliobas, romelTa gaTvaliswinebis gareSec SeuZlebelia meore enis srulfasovani daufleba da individi bilingvalad Camoyalibeba am garemoebaTa arasrul CamonaTvals ganekutvneba: interpersonaluri urTierTobebi, `kulturuli gangebianoba~ (cultural understanding), pirovnuli Tavdajerebuloba, ekonomikuri da socialuri aspektebi, diskriminaciis maxasiaTeblebi, gansakutrebit, roca saubari gvaqvs eTnikuri umciresobebis warmomadgenlebe da a.S. (kordova, lejandro, 2010).

sakutari gamocdilebidan da sxvaTa kvlevis gaTvaliswinebit, mecnierTa nawili amtkicebs, rom meore enis swavlas adreul asakSi aqvs gacilebit meti dadebiti mxare, vidre uaryofit, iseti, rogoricaa: Semecnebiti ganviTareba, kariერი winvliis meti perspektiva, sxva kulturis mimart mimRebloba da sxva. (kordova, lejandro, 2010) fsiqologTa nawili ganmartavs, rom meore enis swavlebisTvis sauketesო periodia nulidan 7 wlamde, radgan am dros bavSvis goneba yvelaze metad aris mobilizebuli, rac SeiZleba meti informacia SeiTvisos da daileqos mis cnobierebaSi (kordova, lejandro, 2010).

„enebis samyarosi Sebi jeba“ adreul asakSi gacilebit iol, saintereso da saxaliso procesad aRiqmeba bavSvisTvis, romelic mizanmimartuli swavlis gareSe axerxeb-

ori enis paralelurad dauflebas, maSin, roca mozardi, miuxedavad imisa, rom mas SeuZlia garkveuli gramatikuli Tu Sinaarsobrivi struqturebis gaazreba, gacilebiT met winaaRmdogobas awydeba (kordova, lejandro, 2010). adreul asakSi naswavli enis gamoyeneba akademiuri Tu komunikaciuri miznebisTvis gacilebiT martivia, radgan orenovnebis Sedegad ganvitarebuli kognituri upiratesoba izleba SesaZleblobas, komunikacia meore enaze iyos meqanikuri, yovelgvari xangrZlivi pauzisa da yoymanis gareSe, rac mosaubris naubars gacilebiT advilad aRsaqmels xdis, vidre gvian asakSi naswavli enis gamoyenebis dros, roca xSiria waborZikeba da erTxel naTqvami sityvis an winadadebis ramdenjerme ganmeoreba gramatikuli Tu Sinaarsobrivi Secdomis gasworebis mizniT.

gansxvavebiT mozardobis periodSi naswavli enisgan, adreul asakSi enis Semswavleli SesaniSnavad artmevs Tavs, fokusireba moaxdinos konteqstSi sityvis mniSvnelobis cvlilebaze, gansakuTrebiT - orazrovani sityvis an frazis gamoyenebis dros (<http://ri.ues.edu.sv/590/1/10136247.pdf>).

saintereso iqneba aRiniSnos kidev erTi saintereso dakvirveba, romelic exeba meore enis swavlis procesSi mSobliuri enis ganmtkicebis perspeqtivas. magaliTad, roca meore enaSi erTi azris gamomxatvel ramdenime frazas an sityvas swavlobs

bavSvi, xSirad uCndebaT survili paraleli gaavlos sakuTar enaTan da cdilobs moizios axali sityvebis Sesatyvisi. es procesi xels uwyobs garkveuli siaxleebis aRmocenas mSobliur enaSi, gansakuTrebiT - adreul asakSi, roca misi fantazia da metis gagebis survili gansazRvrelia. zrdasrulobis asakSi enis swavla aris rutinuli procesi, naklebad datvirTuli saintereso mignebebiTa da axlis Ziebis survilit. xSirad post-pubertul asakSi meore enis swavla aris aucileblobidan gamomdinare, romelic moklebulia sxva samyaros Ziebis survils, radgan am asakSi ukve bavSvs sxva, ufro mniSvnelovani sakiTxebi esaxeba prioritetad, vidre eZios pasuxebi SekiTxvebze: ratom? ristvis? rogor?

kvlevam aCvena, rom 10-12 wlis asakis Semdgom tvini amuSavebs enobriv informacias gansxvavebulad, radgan aRniSnul asakamde tvini mudmivad da ufro intensiurad amarebs nevrologiur kavSirebs. Tineijerobis an zrdasrulobis asakSi enis swavlis dros tvinSi mimdinareobs „brZola“ raTa axali, SesaTvisebeli masalisTvis tvinSi gamoinaxos garkveuli Tavisufali sivrce. ase rom, adreul asakSi enis swavla gulisxmobს tvinis mzadyofnas yoveli axali informaciis SeTvisebisTvis, rac zrdasrulobis perioSi gacilebiT Sromatevadi samuSaa (ix: kordova, alejandro, 2010).

adreuli bilingvizmi bavSvis aviTarebs TviTrwmenisa da TviTrealizebis unars. is grZnobs Tavdajerebulobas, roca SeuZlia iyos „xidi/makavSirebeli“ or, sxvadasxva kulturis warmomadgenel, bavSvis Soris Tundac TamaSis dros (<http://ri.ues.edu.sv/590/1/10136247.pdf>).

meore enis codna bavSobaSive izleva saSualebas, eziaro gansxvavebul musikas, istorias, literaturas, romelSic sxvadasxva eris individualuri xedvaa asaxuli. Sedegad - bavSvis adreuli asakidanve uyalibdeba gemovneba da kritikuli azrovneba, romelic SemdgomSi, zrdasrulobis periodSi, exmareba socialuri da komunikaciuri urTierTobebisTvis.

meore enis adreul swavlasTan dakavSirebuli sirTulebi

rogorc ukve arvniSneT, statiees nawili daeTmoba im garemoebების analize, romlebic ganixileba lingvistikaSi meore enis adreuli Seswavlis oponენტTa mxridan. sxvadasxva safrTxe da riskfaqtორი, რა Tqma unda, arsebobs, radgan saqme exeba indivიდs, romelic izrdeba da vitardeba sxvadasxva (ოჯაურ, ეკონომიკურ Tu socialურ) გარემოSi. aseve, yvela adamians aqvs individualuri niWi da Semecnebis unari. aqedan gamomdinare, rTulia mkiceba, რომ yvela bavSvis SeuZlia erTnair warmatebas miaRwios adreul asakSi enis swavlebis Sedegad.

მნიშვნელოვანია ოჯახის ფაქტორის გატვალისწინება, ეკონომიკური მდგომარეობა, მსობელთა განათლების დონე, გარემო, სადაც ბავშვის სოციალიზაცია ხდება და ინდივიდუალური ინტელექტის დონე, რომელიც yvela adamianSi განსხვავებულია და SeuZლებელია გარკვეული გამონაკლისის გარეშე მისი სეცვლა.

კვლევიდან გამომდინარე, ლინგვისტთა გარკვეული ნაწილი მივიდა დასკვნამდე, რომ ბავშვი, რომელიც პარალელურად ეუფლება ორ ენას, სასუალოდ 3-6 წელიწადში იწყებს მათველებას სხვა ტანატოლებისგან განსხვავებით, ასევე არეობს საფრტხე, რომ ენები სესაზლოა ერთმანეთსი აეროს ადრეულ ასაკში მეორე ენის სვავლის გამო, მაშინ, როცა ბავშვი ჯერ მსობლიურ ენას ვერ ეუფლება სათანადოდ (კორდოვა, ლეანდრო, 2010). როგორც რეჰმანი განმარტავს, ნორმალურია და საფრტხეს არ warmoadგენს კოგნიტორი განვითარებისTvis, Tu 4 წლის ასაკში ბავშვის ენები ერთმანეთსი ერევა, განსაკუთრებით ეს ხდება მაშინ, როდესაც რომელიმე ენაში ბავშვი grZნობს სიტყვების ნაკლებობას naazრევის გამოსაცემად და ის მეორე ენიდან სესხულობენ ლეკსიკურ ერთეულებს (კორდოვა, Alejandro, 2010). ტუმცა, ეს არ ნიშნავს ენების არევის, უბრალოდ, ხდება დროებითი სხვადსხვა ენიდან სიტყვების Canაცვლება, რომელიც დროთა განმავლობაში გამოსვრებადია: როცა მიგნებს ბავშვი სასურველი სეტყობინებისTvis სესაბამის სიტყვას ანა ფრაზას.

mecnierTa is nawili, romelic ar uWers mxars meore enis swavlas adreul asakSi, ganmartavs, rom meore enis paralelur reJimSi swavleba aferxebis bavSvis kognitur ganviTarebas da xels uSliS mSobliur enaSi maRali kompetenciis miRwevas. magaliTad, umciresobebis bavSvebisTvis meore enis swavleba adreul asakSi SesaZloa ganxilul iqnes rogorc dadebiT, ise uaryofiT movlenad, radgan umciresobebisTvis meore enis swavla adreul asakSi iwevs garkveul Seferebebs da Sedegi aris xangrZlivi perspektiva (kordova, lejandro, 2010). maTi asakis Tanatolebi, romlebic mxolod mSobliur enaze swavloben, garkveuli periodis ganmavlobaSi ufro swraf akademiur warmatebas aRweven skolaSi, Tumca bilingvali bavSvisTvis bilingvizmis dadebiTi Sedegi dgeba zrda srulobis asakSi, roca isini, maTi monolingvali Tanatolebisagan gansxvavebiT, floben kognitur Tu komunikaciur upiratesobebs.

adreul asakSi mere enis swavlistvis aucilebelia damatebiTi mecadineoba, dro da energia, rac xSir SemTxvevaSi rTuli da mosabeszrebeli procesia, gansakuTrebiT adreul etapze, roca rTulia bavSvs auxna, misTvis ramdenad mniSvnelovania ori enis codna, maSin, roca am asakSi bavSvi fizikurad aqtiuria da misi bunebrivi moTxovni lebaa TamaSi da meti Tavisufali drois gatareba TanatolebTan.

praqtikidan gamomdinare, aris SemTxvebi, roca ori enis paralelurad swavlis SemTxvevaSi bavSvebi meore enaSi ver aRweven sasurvel warmatebas da amis gamo iTrgunebian, imis nacvlad, rom saubris procesSi daSvebuli Secdomebi gamoasworon, uyalibdebaT garkveuli kompleksi da cdiloben Tavi aaridon komunikacias Secdomebis daSvebis SiSiT. es problema gansakuTrebiT Tavis iCens xolme adreul asakSi. Tumca, aRniSnuli metad individualuria, romlis daZlevac mSoblebma da maswavlebelma unda uzrunvelyon skolamdeli aRzrdis dawesebulebaSi an Semdgom - ukve skolis dawyebiT safexurze.

mecxramete saukunis fsiqologi da mkvlevari lev vigodski miicnevda, rom adreul asakSi enis swavleba ar aris gamartlebuli, radgan „azrovnebis erTi, Camouyalibebeli formis Secvla aseve Camouyalibebeli meore formiT, aqveitebs fsiqikur qmedebas iq, sadac is isedac mwiria“ (<http://vigotski.blogspot.com/>)

Tumca, lingvistTa arc Tumcire nawili ar iziarebs aqNiSnul faqts, da ganmartavs, rom ew „mne-motika“ anu damaxsovrebis unari adreul asakSi ufro ganviTarebuli aqvs bavSvs (bista, 2011); garda amisa, enebis codna dRes ukve gardaavalobas warmoadgens da SeuZlebelia am aucileblobisgan Tavis daRweva.

meore enis swavlebis Taviseburebani da kritikuli periodis hipoTeza

kritikuli periodis hipoTeza (Critical Period Hypothesis CPH), igive „sensitive period“ (the sensitive period) ukavSirdeba meore enis swavlas da mis Taviseburebebs adreul asakSi.

es sakiTx, gansakuTrebit bolo periodSi, warmoadgens debatebisa da ganxilvis sagans lingvistebisa da meore enis atvisebis sakiTxTa mkvlevrebs Soris. sakiTx aqtualuria imdenad, ramdenadac, gansakuTrebit bolo periodSi, msofilios umetes qveyanaSi aris meore enis swavla/swavlebis bumi. statis es nawili daeTmoba kritikuli periodis hipoTezaze saubars meore enis atvisebis konteqstSi.

„kritikuli periodis hipoTeza“ (Critical Period Hypothesis CPH) / „sensitive period“ (the sensitive period), aris bavSvis asakobrivi ganvitarebis garkveuli etapi, romelSic moiazreben swavlebis procesSi asakobrivi Taviseburebebis wamyvan rols. swored aRniSnuli hipoTezis Tanaxmad, „es aris periodi, rodesac bavSvi, mizanimarTuli swavlebis gareSe, bunebriv pirobebSi, advilad, swrafad da srulyofilad eufleba enas“ (riCardsi, Smidti, 2002). `sensitive period~ moicavs daaxloebiT dabadebidan mowiflobande periods, rodesac bavSvi gacilebit aqtiurad da swrafad eufleba enas vidre post-pubertul

(Post-puberty) periodSi (frimani da longi, 2008 ix: bista, K2011). amavdroulad, asakobrivi Taviseburebebtan erTad, sagulisxmoa laibounisa da standas (laibouni da standas, 2008 ix: bista 2011) mosazrebebi, romelTa mixedvit, garda asakisa, meore enis Taviseburebani, Semswavlelebis gonebrivi potenciali da mis irgvliv arsebuli garemo (rogoricaa skola, ojaxi, sazogadoeba da sxva mravali faqtori) qmnis erTobiobas, romlis ugulebeliofa SeuZlebelia meore enis swavla/swavlebis procesis kvlevisas. mecnierTa ganmartebiT, „kritikuli periodis hipoTezis“ mixedvit adreul asakSi enis Semswavlelebs aqvT meti metalingvisturi upiratesoba enis zrdasrul Semswavlelebebtan Sedarebit, aseve, maTi metyveleba xSir SemTxvevaSi gamoirCeva sintaqsuris da gramatikuli TvalsazrisiT gamarTulobita da daxvewilobit.

erTi mxriv, kvlebebma `kritikuli asakobrivi periodTan~ dakavSirebit cxadyo, rom asakobrivi Taviseburebani umniSvnelovanes rols asrulebs rogorc pirveli enis swavlis, aseve meore enis Setvisebis procesSi, xolo, meore mxriv ki, mkveTri zRvaris gavleba SeuZlebelia, radgan yvelasTvis dadgenili norma ar arsebobs: TiToeuli pirovneba xasiaTdeba individualurobit da xSir SemTxvevaSi, asakobrivi Taviseburebebtan erTad, sagulisxmoa sxva individualuri monacemebi da garemo

faqtorebi, romelSic cxovrobs da viTardeba enis Semswavleli.

„kritikuli periodis hipoTezis“ arsi mdgomareobs swored imaSi, rom asaki, rogorc efeqturi saSualeba, SesaZloa gamoiyenebodes sxvadasxva garemoebebTan TanafardobiT, da ara rogorc ganyenebuli, sxva faqtorebisgan damoukidebeli movlena.

miuxedavad imisa, rom umeteswiliad erTi da imave asakobrivi jgufis warmomadgenlebi met-naklebad erTnair Sedegs aRweven enis swavlebisas, sxva individualuri Taviseburebebis ugulebel yofa SeuZlebelia, magaliTad, iseTi faqtorebis, rogoricaa motivacia, genderi, pirveli enis faqtori, ojaxis roli, garemo romelSic enis Semswavleli axdens socializacias da mistanebi.

Tumca, aRsaniSnavia mravali kvleviT ganmtkicebuli hipoTeza, rom axalgazrdas gacilebiT meti upiratesoba aqvs rogorc enis swavlis TvalsazrisiT, ise nebismieri axali informaciis miRebisa da damuSavebis kuTxiT, vidre zrdasrulobisa da Semdgom asakSi, garda bunebaSi arsebuli iSviaTi gamonaklisisa.

SesaZloa, zrdasrul asakSi enis swavlis dadebiT maxasiaTeblad ganvixilot zogierTi iseTi faqtori, rogoricaa gramatikuli struქturebis gaazrebis unari, sintaqsi da mistanebi, Tumca, unda aRiniSnos msgavsi upiratesobiT naswavli ena, rogorc wesi, xanmokle sicocxlisunarianobiT xasiaTdeba. gansxvave-

biT mcire asakSi yovelgvარი konteqstualuri gaanalizebis gareSe naswavli enisgan, romelic droTa ganmavlobaSi bunebriv Cvevad yalibdeba.

mkvlevarTa Soris ar arsebobs erTsulovani midgoma asakobrivi Taviseburebebis ganxilvisas meore enis swavlebis konteqstSi, radgan kvlevebi, romlebic sakiTxis irgvli arsebuli hipoTezebis gansamtkiceblad Catarda, sxvadasxva Sedegebis macvenebelia. kerZod ki, kvlevebis Sedegad dadasturda, rom meore enis swavlebisas asaki ara erTaderTi, Tumca erT-erTi metad sagulisxmo faqtoria, romelic gansazRvრavs meore enaSi miRweul warmatebebs.

daskvna

rogorc araerTi kvleva, dakvirveba da eqსperimenti adasturebs, upiratesobebi adreul asakSi naswavli enisa gacilebiT metia, vidre naklovanebebi. **komunikaciuri** upiratesobebi, romelTac bavSvi adreul asakSive eziareba, azlevs axali urTierTobebis farTo asparezs; aseve, davisა da ganxilvis sagans aRar warmoadgens **karierული** winsvlis SesaZleblobebi, romelSac izleva meore enis swavla adreul asakSi, **kognitური** ganvitareba, romelic Sedegia adreuli bilingvizmisa, gzas uxsnis mozards warmatebuli cxovrebisaken. *pirovnuli Tavისუფლება*, *Tavdajerebuloba*, *Tvitრმენა* aris is Tvisebebi, ro-

me l Ta Camoyal ibebis erT-erTi umTa-
vresi mizezi meore enis adreul
asakSi dau flebaa. aseve, cal saxad
SeiZ leba iTqvas, rom kv levebis po-
zitiuri Sedegis gaTvaliswinebiTa
da Tanamedrove sazogadoebis winaSe
wamoyenebuli eniebis codnisa da
mraval mxriv ganviTarebulobis au-
cileblobidan gamomdinare, meore
enis adreul asakSive dau fleba gan-
sakuTrebul mniSvelobas iZens.

rogorc kvlevebi da praqtika aC-
venebs srul fasovnad enis swavla
SesaZlebelia mxolod adreuli asa-
kidan swavlebis Sedegad, garkveuli
fenomenaluri gamonaklisebis ga-
reSe, roca individebi warmatebiT
arTmeven Tavs zrdasrulobis pe-
riodSi ori an meti enis swavlas.
Tumca aqac unda aRiniSnos, rom
swored adreul asakSive meore enis
swavlebis Sedegad ganviTarebuli
unarebi warmoadgens myar safuZ-
vels zrdasrulobis asakSi miRweu-
li multilingvizmisa. TiTqmis
SeuZlebelia monolingvali gaxdes
sruli bilingvali/multilingvali
zrdasrulobis asakSi, radgan Se-
saZloa garkveul donemde enis Ses-
wavla nebismier asakSi, Tumca ua-
qcentod saubari an maRali akademi-
uri miznebisTvis zrdasrulobaSi
naswavli enis gamoyeneba TiTqmis
SeuZlebelia.

zemoT aRniSnulis paralelurad,
meore enis adreul asakSi swavlist-
vis unda iqnes gaTvaliswinebuli is
umniSvelovanesi garemoebani, ro-
melic gansazRvra warmatebas. am
garemoebaTa arasruli CamonaTvalia:
skola, ojaxi, samezoblo, samegobro-
wre, zogadad sazogadoeba, sadac
bavSvis formireba mimdinareobs. Tu
aRniSnuli faqtorebi dadebiTad
moqmedebs da pozitiur gavlenas ax-
dens bavSvze, umetes SemTxvevaSi Se-
degi dadebiTia. Tumca, rogorc ukve
statiis mTavar nawilSi aRvniSneT,
individualuri Taviseburebebi, ro-
goricaa intelektis done, TviTsefa-
sebis da TviTrwmenis unari, motiva-
cia, romelic TanSobili / Tandayo-
lili unarebia, mosalodnel Sedegs
araprognozirebads xdis, miuxedavad
garemo faqtorebis dadebiTi ze-
gavlenisa. an piriqit, Tandayolili
unarebis ganviTareba SesaZloa Se-
ferxdes Sesabamisi ekonomikuri,
socialuri Tu sxva faqtorebis ua-
ryofiTi gavlenis gamo.

da bolos daskvnis saxiT SesaZ-
loa iTqvas, rom miuxedavad sakiTxis
irgvliv arsebuli radikalurad
gansxvavebuli mosazrebebisa, bi-
lingvizmi/multilingvizmi aris
gardaული aucilebloba, romelic
miiRweva mxolod mcire asakSi da-
wyebuli swavlebiT.

g a m o y e n e b u l i l i t e r a t u r a

- abello-kontesi, 2008 - Abello-Contesse Ch.2008 - “Age and the critical period hypotheses”- Abello-Contesse Ch, 2008,. ELT journal
- bista, 2011 - Bista K.K 2011 - “Age as an Affective factor in Second Language Acquisition” (Troy University) - http://astate.academia.edu/KrishnaBista/Papers/129491/Age_as_an_Affective_Factor_in_Second_Language_Acquisition
- vigodski 1928- vigodski 1928 – “bavSvis k u l t u r u l i g a n v i T a r e b i s p r o b l e m a”; <http://vigotski.blogspot.com/>; http://astate.academia.edu/KrishnaBista/Papers/129491/Age_as_an_Affective_Factor_in_Second_Language_Acquisition
- kar d o v a 2010 - Cordova C, Alejandro W, Menjivar G, Lisseth Y, Garmendez M, Miguel E, 2010 - Advantages and disadvantages learning English as a foreign language to become bilingual. (Graduation work at University of El Salvador) 2010
- r i C a r d s i , 2002 - Richards, J., & Schmidt, R. (2002). Longman dictionary of language teaching & applied Linguistics (3rd ed.). NY: Pearson Education.
- h o n s t o u n i , 2002 - Hohnstone R. 2002 - “Addressing "the age factors: some implications for languages policy” , University of Stirling, Scotland. 2002. <http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/source/JohnstoneEN.pdf>

Irine Shubitidze

*Center for Civil Integration and
Inter-Ethnic Relations*

Age factors during the non native language acquisition

The article dedicates to present the importance of the age factors in the process of acquisition in general, and particularly in the second language learning process. The paper presents as a considerable factor to study mother tongue properly as well as for the second language acquisition. In the article an attempt is made to study and analyze the age related researches on the basis of critical period hypothesis and other relevant variable. The article suggests several other significant circumstance that is inseparable from the age factor for second language learners. The key question of the subject is how age affects second language acquisition and do people of the same age group possess the same learning characteristics and abilities. It is generally believed that better outcomes during the second language acquisition is associated with the age of the learner, that means to select an optimal period for language acquisition. The article presents the evidence-based factors to support early-learners as well as criticism of the hypothesis. It is fundamental to cite how age factors work or function on second language acquisition, that affects on children either positively or negatively during the learning process

e l e n e j a j a n i z e

*samoqalaqo integraciisa da erovnebaTSorisi
urTierTobebis centri*

bilingvuri programebi da submersiuli ganaTleba eTnikuri umciresobebisatvis saqarTveloSi

abs t r a q t i

winandebare statia warmoadgens saqarTveloSi mimdinare bilingvuri ganaTlebis Sesaxeb Catarebuli kvlevis analizi. statii pirvel nawilSi ganxiluli iqneba bilingvuri ganaTlebis saWiroeba da saxelmwifo politika saqarTvelos konteqstSi. statii momdevno nawilSi mkiTxvels vTavazobT bilingvuri ganaTlebis programebis mimoxilvas, xolo statii ZiriTadi nawili moicavs kvlevas saqarTveloSi mimdinare submersiuli ganaTlebisa da sxva bilingvuri programebis efeqturobis Sedarebis mizniT. kvleviT nawilSi warmodgenili iqneba kvlevis meTodologia da miRebuli Sedegebis analizi. kvlevis Sedegad gavdivarT daskvnaze, rom mimdinare submersiuli ganaTlebis programis efeqturoba minimaluria, xolo sxva bilingvuri ganaTlebis programebis ganxorcielebis meTodebi gadaxedvas saWiroebs, maTi Sedegebis Semdgomi gaumjobebis mizniT.

Sesava l i

bilingvuri / multilingvuri ganaTlebis sakiTxma 21-e saukuneSi aktualობის პიკს მიაწვია. მან შეიზინა უდიდესი მნიშვნელობა ადამიანისათვის, რომელიც არის აკტიური როგორც პროფესიული ტვალსაზრისით, ასევე ყოველდღიური სრულყოფილი ინტერაქციის კუთხითაც. ბilingvuri განათლება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ეთნიკური უმცირესობებისთვის. ეს არის ერთ-ერთი ყველაზე ოპტიმალური გამოსავალი, ხელი შეუწყოს მათი კარგად მოწყობის, განვითარების და სა-

ელმწიფოს სრულყოფილ მოქმედებად გამოყენებას.

ცენი კვლევის მიზანია მიმდინარე ბilingvuri პროგრამების ეფექტურობის შედარება submersიული განათლებასთან, რომლის განხორციელების ტენდენციაც saqarTveloSi მათულობს. statიაSi warmodgenილი იყნება ამ საკითხის Sesaxeb Catarebulი kvlevis Sedegebi და მათი analიზი, აგრეTვე გTavazobT რეკომენდაციებს kvlevis პროცესი არმოცენილი პრობლემების გადაწრის მიზნით.

ბილინგვური განათლების როლი საგარტველოში

საგარტველო თავისი გეოგრაფიული მდებარეობისა და პოლიტიკური უარსლის გამო, ეთნიკური, რელიგიური და ენობრივი მრავალფეროვნებით ხასიათდება. უახლესი ისტორიის მანძილზე ეთნიკური უმცირესობების მიმართ გართული სახელმწიფოს დამოკიდებულება განსხვავებული იყო სხვადასხვა პოლიტიკური მმართველობის დროს. საბჭოთა პერიოდში სამოქალაქო ინტეგრაცია დიდ პრობლემად არ ითვლებოდა, ვინაიდან, ისევე, როგორც გარტველები, ეროვნული უმცირესობებიც საბჭოთა მოქალაქეები იყვნენ და ერთი საერთო სახელმწიფოს ღვეს ერთიანდებოდნენ. გარდა ამისა, მნიშვნელოვანი იყო ენის ფაქტორი, რუსული ენა ითვლებოდა ოფიციალურ ენად და შესაბამისად, ეს ენა იყო გართული და არაგართულებიანი მოსახლეობის შემაკავსებელი რგოლი. საბჭოთა კავშირის დასლის შემდეგ საგარტველოში (ზვიად გამსახურდიას პრეზიდენტობის დროს) ეთნიკური უმცირესობების მიმართ გაჩნდა სტერეოტიპული დამოკიდებულება, რამაც მათი საგარტველოდან გადინება გამოიწვია. ასევე დამოკიდებულებები ზირიტად პოლიტიკური ხასიათის კონფლიქტამდე და ერებს შორის მტრობამდე მივყავართ, რაც არასასურველია ღვეყნის მოსახლეობის მსვიდობიანი ცხოვრებისა და განვითარების მიზნიდან გამომდინარე. სწორედ ამ მიზეზის გამო, საგარტველოში 2004 წლიდან უკვე მკვეთრად შეიცვალა დამოკიდებულება ეროვნული უმცირესობების მიმართ და

დაიგეგმა პროექტები მათი ინტეგრაციისათვის. ამ მიზნის მისაღწევად ერთ-ერთი ოპტიმალური გზა მათი ენობრივი განვითარების კუთხით ინტეგრაცია იყო და, შესაბამისად, საგარტველოს მმართველმა დაიწყო ადეკვატური ენობრივი პოლიტიკის გატარება. არნისნული ენობრივი პოლიტიკის ფარგლებში განხორციელდა და დაინერგა ბილინგვური განათლების პროგრამები. არსისნავია, რომ ბილინგვური განათლების ხელსეყოფა ადგილობრივი და საერთაშორისო არასამმართველო ორგანიზაციების ხანგრძლივი მუშაობის დამსახურებაა, რამაც განათლებასა და მეცნიერების სამინისტროს აწენა ეთნიკური უმცირესობების, ბილინგვური განათლების გზით სახელმწიფო ენის სწავლების აუცილებლობა. დრედრეობით საგარტველოში რამდენიმე ბილინგვური პროგრამა ხორციელდება, ტუმცა არაგართულებიანი სკოლების უმეტესობა “სუსტ” ბილინგვურ პროგრამას ახორციელებს (ტაბატაძე, 2011). ამ პროგრამების განხორციელების კვადაკვალ, საგარტველოში იზრდება გართულებიანი სკოლების არაგართულებიანი მოსწავლეების უმრავლესობის ენაზე სწავლის ტენდენცია. ეს პროგრამა სუბმერსიის სახელითაა ცნობილი და იგი „სუსტი“ ბილინგვური პროგრამების რიგში ერთიანდება. სუბმერსიასა და სხვა „სუსტ“ და „ზღირ“ ბილინგვურ პროგრამებს სტატიის შემდეგ ნაწილში განვიხილავთ, არწვერთ მათ მიზნებს განხორციელების პროცესში.

bi lingvuri ganaT lebis susti da Zlieri programebi

bi lingvuri ganaT lebis ara erTi saxe arsebobs. beikema tipologizაციას ისინი dayo “susti” da “Zlier” bi lingvur programebad. es dayofa pirobiTi araa, “susti” bi lingvuri programa gankuTvnilia ZiriTadad orenovan garemoSi mcxovrebi bavSve-bisaTvis. swavlebis mizani aris mono lingvizmi saxelmwifo enaze an SezRuduli bi lingvizmi. mizani SeiZleba ganpirobebuli iyos saxelmwifo interesebiT an TviT eTnikuri umciresobis interesebidan gamomdinare. “Zlieri” bi lingvuri ganaT lebis programebis daniSnulebaa bavSvis mSobliuri enisa da kultურის SenarCuneba da misi gamdidreba (Semmatebeli konteqsti) meore enis Seswawlis gziT. skutnab-kanjasma bi lingvuri ganaT lebis tipebi sam ZiriTad nawilad dayo, romlebsac qvemoT warmogidgent:

„susti“ bi lingvuri ganaT lebis programebi: 1. tranzitul bi lingvuri ganaT leba-programis mizania SedarebiTi mono lingvizmi, ar xdeba umciresobis enis sruli aRmofxvra, igi nel-nela ganidevneba saswavlo procesidan. 2. ZiriTadi/ucxo enis swavlebiT-programa gankuTvnil i umravlesobis warmomadgenlebisatvis, swavleba skolaSi mimdinareobs umravlesobis enaze, xolo ucxo ena iswavleba rogorc sagani, Sesabamisi saato brivi datvirTviT. programis mizania SezRuduli bi lingvizmi. 3.

separatistuli bi lingvuri ganaT leba-არის umciresobebis mxridan radiკალური დამოკიდებულია umravlesobis enis mimarT, sakuTari enis da kultურის Tavadacvis mizniT(SubiTize, tabataZe, 2010). programis mizania mono lingvizmi da monokultურობა.

„Zlieri“ bi lingvuri ganaT lebis formebi: 1. imersia - ganaT lebis amodelis mixedvit, swavleba pirveli ori wlis ganmavlobaSi meore enaze mimdinareobs da nel-nela ematebamSobliuri enis datvirTva. programis mizania bi lingvizmi da orenovani ganaT leba, agreTve enis SenarCuneba. imersiistvis damaxasiaTebelia gamamdidrebeli konteqsti (beikeri, 2010). 2. umciresobaTa enis SenarCunebis programa - ganxorcielebis dros umciresobisa da umravlesobis enebi monacvleobiT gamoiyeneba. umciresobis enis warmomadgeneli bavSvebskolaSi swavloben umciresobis enaze, umravlesobis ena jer-jerobiT mxolod saswavlo sagania, programis saboloo mizani ki aris orive enaSi sruli bi lingvizmi (tabataZe, 2010).

3. dualuri bi lingvuri ganaT leba-umciresobisa da umravlesobis warmomadgenlebi swavloben erT skolaSi, erTsa da imave pirobebSi, erTi da imave programiT. swavlebis enad gamoiyeneba orive ena. programis mizani aris bi lingvizmi da biკულტურალიზმი. 4. umravlesobis enaze bi lingvuri programa-umravlesobis enaze bi lingvuri ga-

naT leba warmoadgens umravlesobis ori an meti enis gamoyenebas swavla/swavlebis procesSi. or enaze swavlebis SemTxvevaSi ena da sagnis Sinaarsi iswavleba integrirebulad, rac gulisxmobs enis Seswavlas garemo faqtorebis gaTvaliswinebiT.

monolingvuri ganaTlebis forme-
bi: 1. segregაციული- swavleba mimdinareobs mxolod umciresobis enaze. umaRles saswavleblebSi swavleba, rogorc wesi, mimdinareobs oficialur/umravlesobis enaze da arsebuli programis farglebSi umciresobis enis warmomadgenlebs ar eZlevaT Sansi Semdgomi swavlis gagrZelebisa da kariusuli winsvlisa, es aris saxelmwifo politika, romelic miznad isaxavs erovnuli umciresobebis daqvemdebarebas kulturulenobrivi izolirebis gziT (tabataZe, 2010). 2. submersia sakompensacio gakvetilebiT - aris submersiis saxeo-
ba, romelic gulisxmobs umciresobis enis moswavleebisaTvis damatebiTi gakvetilebis Catarebas umravlesobis enis ufro kargad atvisebis mizniT. programa gaTvlilia imisaTvis, rom moswavleebi ar CamorCnen da saskolo programa kargad atvison (bagauri, 2010).

submersia - aris bilingvuri ganaTlebis yvelaze susti programa da igi exeba im bavSvebs, romlebic arian emigrantTa ojaxebidan da warmoadgenen qveyanaSi erovnuli umciresobaTa jgufts. isini ganaTlebis sawyis etapzeve swavlas iwyeben saxelmwifo enaze, romelic maT an

saerTod ar esmiT, an nawilobrivaqvT ganvitarebuli kompetenciebi mocemul enaSi. swavlebis mizania, bavSvma rac SeiZleba swrafad Seiswavlos umravlesobis ena. es mizan-
aris ara mxolod enobrivi kuTxiT gamowveuli, aramed ufro mniSvnelovan rols TamaSobs saxelmwifo politika, enobrivi niSnit asimilacia ufro momgebiania saxelmwifosTvis, sadac sxvadasxva enobrivi jgufts warmomadgenlebi cxovroben. mas sxvadasxva erovnebis warmomadgenelTan ar dasWirdeba gansxvavebuli midgoma da politika, saskolo submersiis gziT advilad da Tanadroulad moaxdens maT enobrivi asimilacias. qveynis yvela mcxovre-
bisTvis erTi saerTo ena iqneba saerTo kulturisa da Rirebule-
bis simbolo (bagauri, 2010). aseve aranakleb mniSvnelovania is saxelmwifoebrivi mizani, romelic submersiuli programebis ekonomikur gaT-
vlebs ukavSirdeba da udavod dafinansebis ekonomiis saSualebas izle-
va (gorgaZe. 2011). submersia aseve xSiradaa gamowveuli aramdgradi politikuri mdgomareobiT. am pro-
gramas xSirad mimarTaven im SemTxve-
vaSi, rodesac erovnuli umciresobe-
biT dasaxlebul regionebsi xSiria politikuri gamosvlebi da socia-
luri areuloba. garda amisa, sub-
mersiis ganmapirobebeli kidev erTi Zlieri faqtoria mSoblebis survi-
li, maTma Svilebma rac SeiZleba male Seiswavl on umravlesobis ena. mSoblis interesi ganpirobebulia im

SegnebiT, rom saxelmwifo enaze xdeba nebismieri oficialuri saubari, ganaTlebis miReba SesaZlebelia mxolod umravlesobis enaze, da bolos, es pirdapir ukavSirdeba kariერul winsvlas. konceფციური xedviT ki, submersiis arsi ukavSirdeba wyalSi CayvinTvas maSin, roca bavSvma ar icis curva... gamosavali aris mxolod ori: an unda iswavlos curva da gacuros, Sesabamisad, iswavlos ena da integrirdes mosaxleobaSi am kuTxiT, an CaiZiros da daiRupos.

submersiuli ganaTlebis programa CvenTvisac sainteresoa imdenad, ramdenadac saqarTveloSi igi xorcieldeba sxva danarCeni bilingvuri programebis paralelurad. igi saintersoa im kuTxiTac, rom dResdReobiT saxelmwifo politika fokusirebulia sxva, eTnikuri umciresobebis identurobis SenarCunebaze orientirebuli bilingvuri programebis ganxorcielebaze. submersiis programis farglebSi saqarTveloSi kvlevebi ar Catarebula da es sakiTxi kargad Seswavlili ar aris, Tumca is faqti, rom araqarTulენოვანი მოსვალეები Sedian qarTulენოვან სკოლებსი და სვავლობენ qarTul სეკტორზე - იwვეს ინტერესს მატი აკადემიური მოსვრების მიმართ. unda aRiniSnos, rom am programis farglebSi Sedegi yovelTvis warmatebuli არაა. zogად, submersiis programiT bavSvebis erTi ნაწილი ახერხებს, warmateბიТ gaarTvas Tavi სვავლას და მეორე ენაშიც ისეტივე

kompetenturi გახდეს, როგორც მსოფლიურში. Tumca, ასეტი SemTxvevebi minimalურია არა mxolod saqarTvelოს მაგალიТზე, არამედ მსოფლიო გამოცდილების გაTვალისწინებით. მკვლევართა დიდი ნაწილი (ვალდესი, 2000, ფაციო, 1995) ცალსახად მიუთითებს ამ programის არაეფექტურობაზე და მიიჩნევს, რომ იგი არის რადიკალური საგანმანათლებლო programa. saqarTveloSi, როგორც უკვე არწმუნებ, ამ საკითხთან დაკავსრებიТ ემპირიული კვლევები არ არსებობს და, ვფიგრობ, საინტერესო იქნებოდა problemის უფრო რამდენად შესვალა. warmodgenილი სტატიის ფარგლებში Catarebuli მცირემასშტაბიანი კვლევის მიზანმიმართულად ამ programასთან დაკავსრებული problemების კვლევა და მისი Sedareბაა ამ bilingvური programeბის მიწვევებთან, რომლებიც სახელმწიფო პოლიტიკის მხარდაჭერით ხორციელდება.

კვლევის მეთოდოლოგია

Cven მერ Catarebulი კვლევის მიზანი იყო saqarTveloSi მიმდინარე bilingvური programeბის Sedეგების შესვალა და მატი Sedareბა submersიის programასთან. კვლევის ფარგლებში განხილული იქნა არსებული bilingvური ganaTleბის programeბი, შესვალა იქნა საკადრო რესურსის როლი bilingvური ganaTleბის programeბის განხორციელების პროცესში და მოსვალეების მოტივაცია qarTული ენის შესასვლად. bilingvური ganaTleბის programeბის ეფექტურობის შესადარებლად submersიის პრო-

gramasTan, maTi ganxorcielebis procesSi arsebuli problemebisa da gamowvevebis Sesafaseblad Seswavlili iqna Semdegi sakvlevis sakiTxebi: a) bilingvuri ganaTlebis romელი tipis programebi xorcieldeba q. marneulis sajaro skolebSi. b) rogorია bilingvur programebSi CarTul moswavleTa akademiuri moswreba. g) arsebobs Tu ara survili da motivacia moswavleebis Soris qarTული enის Seswavlisa. d)ramdenad maRalia mSoblebis saswavlo procesSi CarTulobის xარისxi. e) xელისSemSleli faqtorebis gamovlena saxelmwifo enის Seswavლის procesSi.

kvlevis dizainი - kvlevis Casatareblad SeirCa Tvisibrivi kvlevis meTodi, vinaidan kvlevis mizანი iyo sakiTxis CaRmavebulი kvleვა da problemის გადავრის გზების Zieბა: Catarda rogorც CaRmavebulი intervieuბი, აგრეTვე დამუSავდა რესურსცენტრის მier მოვოდეbulი მონაცემბი skoleბის Sesaxeb და მოswavleTa akademiური მოswრების Jurnaleბი. CaRmavebulი intervieu Catarda fokus jguftan, რომელსაც warmoadgendnen maswavlebleბი მარნეულის oTxი skolidან. fokus jguფის მონაწილეების SerCევა მოxდა winaswარი SerCევის პრინციპი, მარნეულის რესურსცენტრის მier მოვოდეbulი მონაცემბზე დაყრდნობი. გამოიკიTxა im klaseბისა და საგნების maswavlebleბი, რომლებიც CarTulნი არიან bilingvur პროგრამებSi და მარნეულის

რაიონის სოფ. Sulaverის qarTulენოვანი skolis maswavlebleბი. kvlevis instruments warmoadგenda CaRmavebulი intervieuTვის winaswar SemuSavebulი kiTxარი. რესურსცენტრის მონაცემბი, სოფელ jანდარის, Saumianisa და სოფელ qvemo sarალის არაқarTulენოვან skoleბSi xorcieldeba saxelmwifo enის xელსეwyობის პროგრამები. არნისნული skoleბSi გამოიკიTxა დაყებიTi safexურის 1-5 კლასის maswavlebleბი. არCევანი განპირობებუlia im რეალობი, რომელიც დაკავსირებუlia bilingvuri swavleბის safexurTan (სამიზნე skoleბSi mxolod დაყებიT safexurზე xorcieldeba bilingvuri ganaTleბა). მიRebulი Sედეგების Sედარების მიზნი, გამოვკიTxეT ამავე saswavlo safexურის maswavlebleბი Sulaverის qarTulენოვან skolaSi. kvlevis fargleბSi sul გამოიკიTxული იყნა 15 maswavlebelი. მაTTan Catarebulი CaRmavebulი intervieuბის კონკრეტული ამოცანას warmoadგenda bilingvur პროგრამებSi CarTული skoleბის მიRweveბისა და სირTულებების Cვენება, swavleბის პერიოდი xელისSemSleli faqtoreბის გამოვlena.

kvlevis Sედეგები- kvlevis Sედეგების მიხედვიT რამდენიმე მნიSვნელოვანი სakiTxi გამოიკვეTa: 1) არაқarTulენოვან მოswavleTa ენობრივი კომპეტენციები qarTული ენაSi დაბალია; 2) მოswavleTa ზოგადი აკადემიური მოswრება და მიRweveბი im საგნებSi, რომლებიც qarTული ენაზე ისვavleბა დაბალია; 3) მოswavleTa მოტივაცია, ისვavლიონ saxelmwifo ენა

swavlis Semdgomi gagrZe lebis mizniT - minimaluria; 4) mSoblebisa da Temis saswavlo procesSi CarTulobis dabali xarixi, arasakmarisi sakadro resursi, maswavlebelTa dabali kvalifikacia da saswavlo da meTodikuri masalebis uqonloba ZiriTadi xelisSemSileli faqtorebia enis swavlebis procesSi.

kvlevis Sedegebis analizi

1) ara qarTul enovan moswavleTa enobrivi kompetenciebi qarTul enaSi dabalia - oTxi enobrivi unaris mixedviT (wera, kiTxva, metyveleba, mosmena) ara qarTul enovani moswavleebis Sefaseba TiToeuli skolis maswavlelebis mxridan gansxvavebulia. zogadad aRiniSneba yvelaze meti sirTule werisa da kiTxvis komponentebSi, gansakuTrebiT dawyebiT klasebSi. aRsaniSnavia, rom sirTuleebi erTi mxriv ganpirobebulia qarTული enის SeswavlasTan dakavSirebulი problemebiT, xolo meore mxriv ki, winare codnisa (mSoblur enaze wignierebis) da transferuli unarebis arasakmarisi ganvitarebiT (gorgaZe, 2012). ara qarTul enovan skolebSi mindinare ბილინგვური programebis farglebSi gamokiTxული maswavlelebis informaciiT, moswavleebis enobrivi kompetenciebi met-naklebad gansxvavebulია, მაგალიტად, qvemo saralis azerbaijanul enovan skolaSi moswavleebis SedarebiT ukeTesi enobrivi kompetenciebi aRiniSna, rac sapirისპირო Sedegia Saumianis som-

xurenovani skolis moswavleebis enobrivi unarebisa. agreTve enobrivi unarebis saSualo doneze miuTiteben jandaris skolis maswavlelebic, sadac sxvadasxva ბილინგვური programebi xorციელდება. gansakuTrebiT mZime mdgomareoba enobrivi unarebis ganvitarebis mxriv Sulaveris qarTul enovani skolis ara qarTul enovan moswavleebis aqvT. isინი CarTuleბი arian submersიული განათლების programaSi, swavloben qarTul skolaSi, qarTul enovani moswavleebis gverdiT. moswavleTa dabali enobrivi kompetenciebi maswavlelebs izulebulს xdiT, gaia-ron saswavlo masala SedarebiT nelitempiT, rac Tavis mxriv, maT gverdiT myofi qarTul enovani moswavleebisaTvis araxelsayreli da naklebad sainteresoა. faqtobrivad, verc qarTul enovani da verc ara qarTul enovani bavSvebi programis farglebSi ver swavloben standartis mixedviT, radganac erTi mxarisaTvis ის რტულია enის arcodnis გამო, xolo meore, qarTul enovani mxaristvis Semaferxebელია ara qarTul enovani moswavleebis mxridan autviseblobის გამო. submersიის programis nakli da sisuste swored aseTi sirTuleebis gamovlenaa, rasac Sulaveris skolis მაგალიტზე ისიც ამზაფრებს, რომ skolas ar hyavs aseTi programisaTvis kvalificიური saswavlo kadrebi.

enobrivi unarebis ganvitarebis sakiTxი Zalian mnisvnelovani da problematurია gamokiTxული skole-

bisaTvis. saWiroa problemebis adgilze Seswavla da moswavleebis individualuri saWiroebis gaTvaliswinebiT enis swavlebis meTodis Secvla, imisTvis rom enobrivi kompetenciebis qonam momavalsi safuZveli Caყaros maRaI akademiur miRwevebs.

2) moswavleTa zogadi akademiuri moswreba da miRwevebi im sagnebsi, romlebic qarTul enaze iswavleba Zalian dabalia - kvlevis erT-erTi mizani iyo moswavleebis akademiuri warmatebis Sesaxeb informacii miReba. 1-4 klasebsi akademiuri niSnebi JurnalSi ar iwereba, moswavleebis akademiuri warmatebis Sesafaseblad vixelmZRvaneleT ZiriTadad maswavleblebisgan aRebuli interviuebiT.

gamokiTxuli maswavleleTa umravlesobam aRniSna, rom moswavleebis zogadi akademiuri moswreba damakmayofilebelia, amasTanave maT miuTites, rom arian iseTi moswavleebic, romlebic erTnairad cudad swavloben rogorc qarTul ise araqarTulენოვან სagnebs. maTi dabali akademiuri Sedeგების mizezad maswavleblebma daasaxeles moswavleebis gacდენების didi maCveneбели. es faqti kidev erTi damatebiTi mizezia, qarTული enის arcodnis garda, rac moswavleebს xels uSლის akademiur winsvlaSi. gacდენების ZiriTad mizezad dasaxelda moswavleebis sasoflo-sameurneo saqmianobaSi aqtiურად CarTuloba. gamokiTxული skoleბიდან moswavleTa Sedareბი

kargi akademiuri moswreba aRniSna araqarTulენოვან, bi lingvur skoleბსი, sadac maswavleblebma miuTites, rom moswavleTa zogadi akademiuri moswreba ufro maRalia, vidre akademiuri warmateba im sagnebsi, romlebic qarTul enaze iswavleba, Tumca enobrivi unareბის ganviTareბის kvaldakval, moswavleebi qarTulენოვანი სagneბის aTvi-sebasac axerxeben. gansakuTreბiT dabali akademiuri moswreba dafiqსიდა qarTulენოვან submersiul skolaSi, sadac moswavleebის umravlesobam ar icის qarTulად werakiTxva, ver axerxeben qarTul enaze maswavleblის gadacemული gakveTilidan Sinaarsis gamotanas. aRniSnული skolis 1-5 klaseბსი, TiToeul saganSi (sportის gamokleბiT) moswavleTa miRweveბი Zalian dabalia. araqarTulენოვანი moswavleebის akademiuri Camoცენის mizezad gamokiTxულმა maswavleblebმა დაasaxeles maTi dabali enobrivi kompetencieბი, xolo qarTulენოვან moswavleebTan is garemo, sadac maT nakleb yuradRebas uTmoben klasSi arseბული araqarTulენოვანი moswavleebის siWarბის gamo (91,6 % - araqarTulენოვანი, 8,4% - qarTulენოვანი). maswavleblebმა miuTites, rom gakveTileბის gacდენების maCvenელი maT-Tan sakmaod dabalia amis mizezi SesaZloa iyos mSobleბის mier submersiის programის identifiცეReba xarისxian ganaTleბასTan, romelic maTi SvileბისaTvis efeqtური iqneბა. SesaZloa erovnული umცირesobების

sko lebi danaxul iqnes, rogorc araxarixxiani, xolo umravlesobisa - rogorc xarixxiani. am damokidebulebis Sesabamisad, mSoblis interesi, bavSvma iaros skolaSi - didia, Tumca swavlis xarixxe gakveTilebze daswreba am SemTxvevaSi dadebitad mainc ar aisaxeba da Sedegi isev savalaloa.

3) moswavleTa motivacia, iswavl on saxelmwifo ena swavlis Semdgomi gagrZe lebis mizniT minimalურია; Catarebuli interviuebis Sedegad gamovlinda tendencia, rom ara qarTul enovani moswavleebis motivacia iswavl on saxelmwifo ena swavlis Semdgomi gagrZe lebis mizniT - Zalian dabalია. maswavleblebi miuTiteben, rom TiToeuli moswavle motivirebulია, Seiswavlos qarTული ena, Tumca maTi motivacia ver scდება yovel dRiuri saWiroebების farglebs. maT enis codna swirdebaT qarTul enovan sazogadoebasTan komunikaciis dasamyareblad, gacvliti tipis urTierTobების Camoyalibebისათვის. isini ver aRiqvamen sakuTar Tavs, rogorc qarTული sazogadoების erT-erT nawils, ver acnobiereben sakuTar SesaZlebloებს da misi realizaciis gzas saqarTveloSi ver xedaven. swored aRniSnuli mizezebi ganapirobebs maT dismotivacias swavlis gagrZe lebis mimarT. aRniSnuli sakiTxi mniSvelovania da saWiroa gatardes RonisZiebi moswavleTa swavlis mimarT motivaciisa da samoqalaqo TviTSegnebis amaRlebis mizniT.

4) saswavlo procesisaTvis xelisSemSleli faqtorebi-gamokiTxuli maswavleლების umravlesoba upirvels xelisSemSlel faqtორად bi l i n g v u r i g a n a T l e b i s programis ganxorcieleბისას axelebs enobrив garemos. faqtobrivad, gamokiTxuli skolebis moswavleების umetesobas ar aqvs qarTul enaTan araviTari kontakტი skolis, kerZod qarTul enovani gakveTilis farglebs gareT. isini qarTulad saubars ver axerxeben ojaxSi imis gamo, rom mSoblebma ar ician qarTული, agreTve maTi samezoblo da samegობო wreebic ara qarTul enovania. gansakuTreბი T Sulaveris skolis moswavleების enobrив da kognitur ganviTarebas aferxebს ara qarTul enovani garemო, vinaidan isini swavl oben qarTul skolaSi, enis mimarT gaaCniaT ufro meti pasuxismgebloba da maTTvis qarTული enis Seswavla aris erTaderTi Sansi daamTavron skola warmateბი T da swavla gaagrZel on umaRles saswavleბე l Si. yvelaze metad mtkivneuli da xelisSemSleli faqtori maswavleლებისათვის aris mSobleბისა da Temis indiferentuloba zogადად saswavlo procesis mimarT. amis mizezad maswavleblebi asaxeleben upirvels yovlisa, qarTული enis arcodnas, meore mxriv, maT dakavebulობას სასოფლო-სამეურნეო საკმარისობი T, ris gamოდ რო არ რცება T, Tavianti Svillebis saskolo cxovreბა Si miiRon monawileoba, garda amisa, maTi damokidebulება c bavSveბის swavlis mi-

marT problematuria. mSoblebs ar aqvT moTxovna, maTma Svilebma icodnen elementaruli qarTulis nacvlad ena ufro Rrmad, iswavlon skolaSi yvela sagani kargad, vinaidan ver xedaven ganaTlebis aucileblobas, ar gaaCniaT informacia im SesaZleblobebis Sesaxeb, romlebic bavSvebs eqnebaT kargi ganaTlebis miRebis Semdeg. garda aRniSnuli faqtorebisa, maswavleblebisatvis mniSvnelovania agreTve saswavlo da meToduri masalebis ukmarisoba. gamokiTxuli skolebidan ufro metad araqarTulენovan, bilingvur skolaSi iyeneben vizualur masalas da audiotეnikas sagakveTilo procesSi xSirad, vinaidan maT amis saSualეba aqvT. Tumca, ganicdian video- da audiodiskebis naklebobas, rac maT xels uSlis, ufro mravalferovani da saintereso gaxadon bavSvisatvis qarTulენovani gakveTili. skolebSi moipoveba kompiuteri (iSviaTad - kompiuterebic) da CD-fleierebi, Tumca isini Zalian mcire raodenobiTaa da yvela klasisatvis ar aris sakmarisi. garda audio-video teqnika, skolebi ganicdian vizualuri masalis ukmarisobas. im faqtidan gamomdinare, rom swavlebis dabal safexurze moswavleebis aRqma konkretulsagnobrivia, Zalian mniSvnelovania, maTTvis cnebebis axsnasTan erTad maTi aRmniSvnelis Cvenebac.

gamokiTxulTa mier dasaxelebuli xelisSemSileli faqtorebis garda, agreTve mwvaved dgas rogorc

bilingvur, aseve qarTulენovan skolebSi sakadro resursis kvalifikaciis sakiTxi. skolebi sakadro resursis deficits ganicdian. moqmedi maswavleblebi ar floben bilingvuri swavlebisatvis saWiro meTodebs, xolo axali kadrebiT maTi Canacvlebis perspeqtivac jerjero-biT ar Cans. ganaTlebis saministros mier ganxorcielebuli treningebi da proeqtebi maswavleblebis gadamzadebasTan dakavSirebiT misasalmebelia, Tumca isini droSi aramdgradia da efeqturobac dabalia, vinaidan ver floben bilingvuri swavlebis meTodebs. saWiroa, sxva aRniSnul problemebTan erTad, gadaixedos bilingvuri skolebis sakadro resursis sakiTxi da daigegmos Sesa-bamisi RonisZiebebi.

daskvna/kvlevis Sedegebi

kvlevis Sedegad gamovlenili problemebi da sirTuleebi gasaTvalliswinebelia bilingvuri ganaTlebis gaumjobesebis mizniT da Sesabamisad, miRebuli Sedegebi SesaZloa mniSvnelovani instrumenti gaxdes momavali saganmanaTleblo RonisZiebebis dagegmvisaTvis. mniSvnelovania, TiToeuli problema kidev ufro Rrmad iqnas Seswavlili da misi mogvarebis RonisZiebebic sworad daigegmos. gamovlenili problemebidan upirvelesia sakadros resursis deficiti da arsebuli maswavleblebis kvalifikaciis dabali done. is maswavleblebi, romlebic bilingvur swavlebas axorcieleben, ganaTlebis

saministros proeqtebis farglebSi arian ara qarTulenovan skolebSi mivlinebulni. maTi muSaobis efeqturoba drois mixedviT, SesaZloa, aramdgradi aRmoCndes, vinaidan maTi skolaSi swavlebis motivacia umetesad, SesaZloa, ganpirobebuli iyos garegani motivatorebiT, magaliTad, rogoricaa kargi anazRaureba („proeqti aswavle qarTuli, rogorc meore ena“ - 1000 lariani maswavlebeli), samomavlo sargeblis molodini („qarTuli ena momavali warmatebisTvis“ - samagistro granti) da a.S. aRniSnuli faqtorebis gaTvaliswinebiT, saWiroa, saskolo kadrebis mudmivi momzadeba da arsebuli kadrebis Canacvleba, motivaciisa da swavlis xarixxis gaumjobesebis mizniT.

Oveni azriT, ganaTlebis saministros mier ganxorcielebuli „saSeRavaTo politikis“ programa Zalian mniSvnelovania eTnikuri umciresobebis skolebisaTvis samomavlo saskolo kadrebis momzadebis mxriv. am programას gaaCnia rogorc dadebiti, aseve uaryofiti mxareebic. magram mTavari isaa, rom im studentebisagan, romlebic „saSeRavaTo politikis“ farglebSi swavloben miviRoT bilingvuri ganaTlebisatvis saWiro kvalificiuri kadrebi. swored maT unda Caanacvlon samomavlod axlandeli bilingvuri programebis maswavlelebi da isini unda iqcnen momavali saskolo adamianuri resursad. aseTi Sedegebis miReba SesaZlebelia, Tuki arsebuli

saganmanaTleblo politika kidev erTxel gaanalizdeba da ufro kargad daigegmeba, ufro meti yuradReba daeTmoba „saSeRavaTo politikis“ studentebis swavlis xarixxis gaumjobesebas.

kvlevis Sedegebis mixedviT, agreTve mniSvnelovani problemaa mSoblebisa da Temis CarTuloba erovnuli umciresobebiT dasaxlebuli regionebsi. jer kidev 2010 wels Catarebulma kvlevam (tabataZe, 2010) aCvena, rom am mimarTulebiT seriozuli problemebi aqvs ara qarTulenovan skolebs. Cvens mier Catarebulma kvlevam kidev ufro naTeli gaxada mSoblebis motivaciis dabali done, rac udidesi xelisSemSileli faqtoria saxelmwifo enis Seswavლისა და zogადad, swavlebis procesSi. saWiroa, daigegmos da momzaddes iseTi programebi, romlebic mSoblebs miawodebs informacias maTTvis da maTi SvilebisaTvis qarTuli enis mniSvnelobaze da maTi rolis Sesaxeb saskolo cxovrebaSi. mSoblebis mxridan qarTuli enis arcodnis gaTvaliswinebiT, saWiroa ganaTlebis saministrom da arasamTavrobo organizaciebma mimdinare bilingvuri programebis paraleლurad, izrunon mSoblebis ganaTlebase, maTi motivaciis amaRlebase, daინaxon saxelmwifo enis Seswavლის აუცილებლობა.

Ovenma kvlevam aCvena, rom, miuxedavad saxelmwifo enis mxardamWeri programebis ganxorციელებისა aRmoCენილი problemebisa, bilingvuri

programebis farglebSi, moswavleebis enobrivi kompetenciebi da akademiuri miRwevebi qarTul enaSi SedarebiT maRalia, vidre submersiis programis moswavleebis miRwevebi. am faqts amwvavebs submersiis programis ganxorcielebis procesSi aRmocenili bevri xarvezi da problemac, romlebic myisier reaqcias moiTxovs ganaTlebis politikis Semqmnelebisgan. sasurvelia, kidev erTxel gaanalizdes submersiis, rogorc „susti“ bilingvuri programis ganxorcielebis saWiroeba, vinaidan aseTi tipis skolebSi araqarTulენოვანი moswavleebi verc akademiur warmatebebs aRweven da verc qarTul ენას swavlobენ სრულყოფილად. ამას ემატება ისიც, რომ მათ გვერდით myofi qarTulენოვანი moswavleეებიც Camor-Cebian programul მასალას, რასაც მივყავართ ორმხრივ დანაკარგამდე - swavლის დასაწყისს ვერ მივიღებთ verc qarTულად მოსაუბრე არაყარTvelebs და verc swavლაSi warmatebul qarTulენოვან moswavleებს.

როგორც ზემოთ ავრისნა, კვლევებით დადასტურებულია, რომ submersiis programa მსოფლიოში უარმატებლად იტვლება: მის ფარგლებში ვერ მიიღწევა მაღალი დონის კognიტური განვითარება და მოსავლეების აკადემიური მიღწევებიც ზალიან დაბალია. ოვენ მერ Catarebulma მცირემასStabianმა კვლევამ ასახა ის პრობლემები და მიღწევები, რომლებიც თან ახლავს როგორც საელმწიფო ენის მხარდამღერი bilingvuri programebis განxorcieლებას, აგრეთვე submersiis პრო-

გრამას. მათმა Sedarebam კი აცენა bilingvuri programis Sedegebis upiratesoba submersiis programis Sedegebთან.

warmodgenილი Sedegebis გაTvaliswineბით, მივდიტ იმ დასკვნამდე, რომ სწორად დაგეგმილი და განxorcieლებული bilingvuri programeბით SevZlebT ეროვნული უმცირესობების ენობრივი ცოდნის ამაღლებას და აკტიურ CarTვას საყარTველოს სახელმწიფო ცხოვრებაში, ხელს SevyობT მათ ინტეგრაციას qarTველერთან და მათი ადამიანური პოტენციალის რეალიზაციას საყარTველოს ფარგლებში.

g a m o y e n e b u l i l i t e r a t u r a :

- bagauri, 2010 – baguri i., submersia - bi l i n g v u r i g a n a T l e b i s s u s t i p r o g r a m a .
Jurnal i bi l i n g v u r i g a n a T l e b a , # 1, 2010 [Online] Available:
<http://www.bilingualeducation.ge/articles/id/15> [Accessed 19 April 2012]
- beikeri, 2010 – beikeri k., bi l i n g v u r i g a n a T l e b i s a d a bi l i n g v i z m i s s a f u z v l e b i .
meoTxe gamocema, Tb., 2010.
- gorgaZe, 2012 - gorgaZe n., doneebad dayofili wignebi da maTi mniSveloba
kiTxvis unarebis ganviTarebaSi. [online] Jurnal i bi l i n g v u r i g a n a T l e b a ,
9, 2012, gv. 13-26. Available: <http://www.bilingualeducation.ge/articles/id/189> [Accessed 4
July 2012]
- tabataZe, 2010 - tabataZe S., bi l i n g v u r i g a n a T l e b i s p r o g r a m e b i ; r a a r C e v a n i
aqvT saqarTveloSi sajaro skolebs. Jurnal i bi l i n g v u r i g a n a T l e b a №1,
2010 [Online] <http://www.bilingualeducation.ge/articles/id/13> [Accessed 18 April 2012]
- tabataZe, SubiTize, 2010 – tabataZe S. & SubiTize.i. meore enis swavlisa da aT-
visebis Teoriebi. Jurnal i bi l i n g v u r i g a n a T l e b a # 4, 2010 [Online] Available:
<http://www.bilingualeducation.ge/articles/id/63> [Accessed 13 May 2012]
- SubiTize, 2011 - SubiTize. i., enobrivi po l i t i k a s a q a r T v e l o S i d a s a x e l m w i f o
enis swavl ebis procesSi arsebuli sirTuleebi. Jurnal i bi l i n g v u r i g a -
ნათლები 6, 2010 [online] Available: <http://www.bilingualeducation.ge/articles/goto/2011-3>
[Accessed 15 May 2012]
- fazio, l i s t e r i , 1995 - Fazio. L & Lyster.R, Immersion and Submersion Classrooms: A Compari-
son of Instructional Practises in Language Arts, 1995

Elene Jajanidze

*Center for Civil Integration
and Inter-Ethnic Relations*

Bilingual programs and Submersion education for ethnic minorities in Georgia

ABSTRACT

The article argues the necessity of learning the state language by the ethnic minorities and bilingual education as a important way for their integration in Georgia. The article also shows the comparison between submersion program and the current bilingual programs. The purpose of the article is to describe problems and achievements in process of bilingual program implementation for an improvement quality of bilingual education. The objective of the research is to analyze the problems and challenges in the process of teaching state language. The subject of the research is to compare the results of Georgian language supporting programs with submersion program, student's academic achievements and language possession levels.

Tbi l isis saxe l mwifo universiteti

meore ena umravles SemTxvevaSi aris ena, romelzec erovnu li umciresobebi an migrantebi sauboben. dasavluri/evropuli gamocdilebis mixedviT, meore ena aris axalgazda/mozardi migrantebisaTvis saxelmwifo ena, radgan migrantebis umravlesoba sakuTar mSobliur enaze saubobs da maTTvis maspinZeli qveynis saxelmwifo ena meore enad iqceva. zogierT qveyanaSi, mag. amerikis SeerTebul StatebSi, rogorc wesi, migranti bavSvebi saxelmwifo enas ufro euflebian, vidre mSobliur enas. aseve, cnobilia, rom daaxloebiT 360-370 milion kacze meti inglisur enas flobs rogorc meore enas. amis saWiroebas ki qmnis calkeuli qveynebis - indoeTis, pakistanis, nigeriis, keniis da sxva saxelmwifoebis mravalenovneba, sadac inglisuri zeregonaluri, urTierTgagebinebis saSualebas warmoadgens. am qveynebSi inglisuri ena aris meore oficaluri ena.

orenovan regioneSi, magaliTad, rogoricaa samxreT tirolis (italiaSi) meore enis Seswavla aucilebelia saskolo kurikulumSi (italiur skolebSi _ germanuli, germanul skolebSi _ italiuri).

germaniaSi, 2005 wlis 1 ianvridan, kanonis mixedviT, migrantebma aucileblad unda gaiaron integraciis kursebi germanulSi, rogorc meore enaSi, radgan inegraciis kursebma sxva Sinaarsobrivi da praqtikuli

unarebTan erTad, unda aamarlos msmenelis codna meore enaSi, am SemTxvevaSi, germanulSi (boni 1998, gv. 3).

dasavluri / evropuli gamocdilebis mixedviT, meore enis swavlebis meTodebi ucxo enis swavlebis meTodebisagan konceptualurad gansxvavdeba. konceptis gansakuTrebuloba imaSi mdgoma-reobs, rom meore enis swavlebis dros didi mniSveloba eniWeba mSobliuri enis faqtors. mSobliuri ena meore enis gasaRebs warmoadgens. cnobilia, rom mSobliuri ena adamanisaTvis identობის ერთ-ერთი ნაწილია, მხოლოდ mSobliur enazea SesaZlebeli adamanisaTvis rTული და აზრობივად დავრთული სინაარსი გაცემა და ასაკობრივი და განვითარების შესაბამისი წინადადებების და აზრების გამოხატვა.

mSobliuri ena aris adamanis kognituri განვითარების მამოზრებელი რერჯი, მანამდე, ვიდრე meore ena ამ როლს შეიძენს. შესაბამისად, mSobliuri enidan meore enaze გადასვლა, meore enის შესვლა იმ SemTxvevaSic ki, როდესაც meore enის მასვალელები არ არის მსმენლის / მოსვალის mSobliur enaze მოსაუბრე, Tanamedროვე ტეგნოლოგიების გამოყენებით, SesaZlebelia მსმენლის შესაფერის ტექსტების დროზე. სხვადასხვა ზომისა და სინაარსი ინტერკულტურული სინაარსი მკვლელობის ტექსტების, ასაკობრივი და enის კოდის

monacemebis gaTvaliswinebiT did daxmarebas uwevs meore enis maswavleblebs swavlebis procesSi. gasaTvaliswinebelia isic, rom migrantebis / erovnuli umciresobebis ufrosi TaobisaTvis gansakuTrebuli mniSvneloba aqvs im faqtors, rom meore enam ar Caanacvlos mSobliuri ena. kerZod, rodesac saqme exebaT bavSvebs, maTi mSoblebis: migrantebis da / an erovnuli umciresobebis warmomadgenlebisatvis didi mniSvneloba aqvs imasac, rom maTma Svilebma, romlebic aseve Seiswavl ian meore enas/saxelmwifo enas, mSobliuri enac saTanadod icodnen. imiT, rom meore enis swavleba mSobliuri enis aspektebis gaTvaliswinebiT mimdinareobs, garkveuli winapiroba, rom mSobliuri ena recipientisatvis Senarcunebuli unda iyos, Sesrulebulad iTvleba. Sesabamisd, meore enis swavleba ufro motivirebulad mimdinareobs.

unda aRiniSnos, rom dReisaTvis orenovneba / mravalenovneba migrantebis magaliTze ganixileba ara rogorc nakli an Seusabamoba, aramed rogorc TviTSecnoba / identoba. bavSvebi bevrs igeben enis/enebis meSveobiT, aqvT saSualeba enaTa Sedarebisa, rac SeiZleba bevrisatvis Zal ian saintereso aRmoCndes momavaliSi. orenovneba xels uwyobs enaTa gacnobierebas, rac umTavres mizans warmoadgens meore enis swavlebis dros. Sesabamisd, Tanamedrove

meTodebSi sul ufro meti adgili eTmoba meore enis swavlebis dros mSobliuri enis aspektebis gamoyenebas, SedarebiT anal izs, komparativistul diskursebs.

meore ena, rogorc mSobliuri enis Semdgom an mis paralelurad mdgomi ena, Tavisi enobrivi da fsiqosocialuri aspektebis gaTvaliswinebiT, gansxvavdeba sxva enis, Tundac ucxo enis swavlebis faqtorebisagan.

meore enisa da ucxo enis swavlebis meTodebi xSirad SesaZloa identuric iyos, Tumca arsebobs Zireuli gansxvavebebic am ori, sxvadasxva daniSnulebiTi, Tumca zogjer, erTi da imave enis swavlebaSi. kerZod, rogorc cnobilia, meore ena xSir SemTxvevaSi aris saxelmwifo ena. meore ena erovnuli umciresobebisaTvis, aseve migrantebisaTvis, xdeba saxelmwifo ena, romeliSic moqalaqes uwevs cxovreba da amitomac, enas, garda sakuTriv lingvistur-sakomunikacio aspektebisa, sxva, damatebiTi daniSnulebac aqvs, rogoric aa moqalaqis integracia, srulfasovani CarTuloba qveynis samoqalaqo cxovrebaSi. amitomac, meore enis swavleba Zireulad gansxvavdeba ucxo enis swavlebisagan da meTodur aspeqtSiC asaxavs im damatebiT komponents, integraciis aucileblobas, romeliC meore enisaTvis aucilebelia.

meore enis swavlebis dros mniSvelovani roli eniWeba asaks. kerZod, Tu rodixdeba enis Seswavla: zrdasrulebSi Tu mozardebSi. am mxriv gansxvavdeba meore enis swavlebis strategiebic.

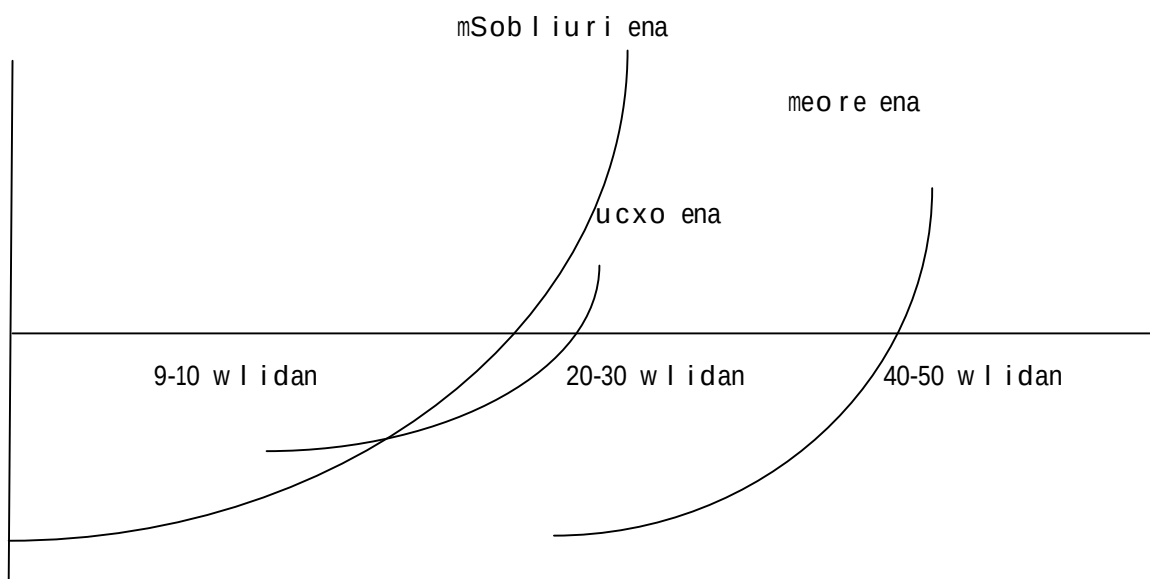
zogierTi gamokvlevis Tanaxmad, gansazRvruli gansxvaveba pirvelsa da meore enas Soris asakSi, Tu rodix, ra asakSi iqna aTvisebuli ena. mag. erik Ienebergi (Ienebergi 1966) termin meore enas iyenebs imis gansazRvrad, Tu gacnobierebulad romeli ena iqna Seswavlili da gamoyenebuli zrdasrulis mier. umravles SemTxvevaSi rTulia meore enis statusiT enis flobis im donis miRweva, rac mSobliur enas aqvs.

unda aRiniSnos is mniSvelovani faqtoric, rom mSobliuri ena, rogorc garkveulwilad funda-

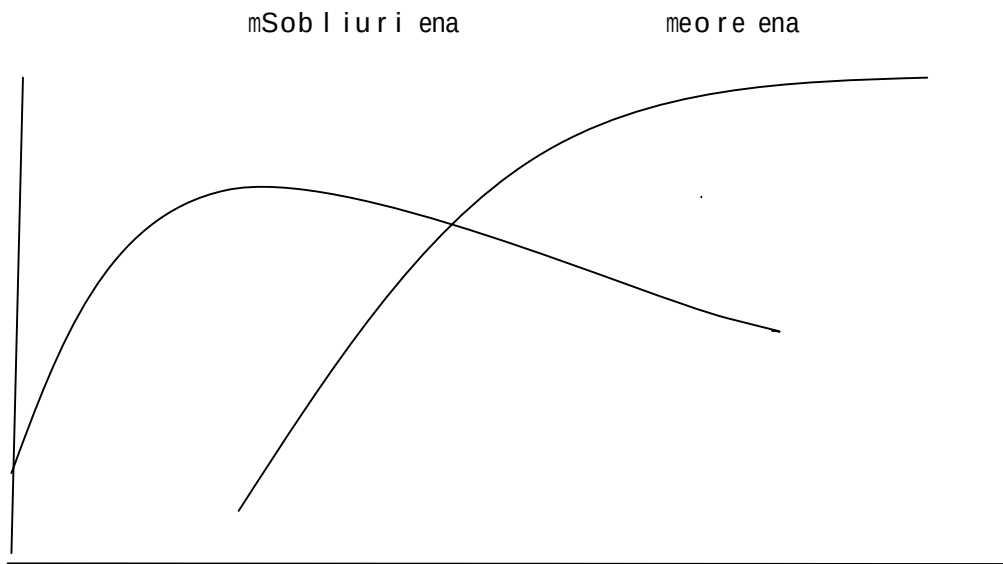
menturi, sabaziso ena Tavisarsebobs am statusiT agrZeLebs didi xnis ganmavlobaSi, Tumca mozardebTan dakavSirebiT ukve SeimCneva mSobliur enasa da meore enas Soris akademiuri ganviTarebas, akademiur ganswavlas Soris Tavdapirvelad umniSvelo, mogvianebiT ki _ uTuod mniSvelovani gansxvavebebi. vinaidan mozardi akademiurad eufleba meore enas skolaSi, universitetSi, xolo mSobliur enaze komunikacia xdeba mxolod ojaxSi, naTesavebTan, viwro samegobro wreSi, mSobliuri enis codnis done garkveuli asakidan iklebs da mas enacvleba meore ena.

Sesabamisad, SegviZlia meore enis swavlebisas, asakobrivi aspeqtis gaTvaliswinebiT, ori gansxvavebuli suraTi davinaxoT:

meore enis swavleba zrdasrulebSi

meore enis swav la mozardebSi

meore enis swav leba ramdenime strategiad SeiZ leba daiyos:

mSoblebisa da Svilebis jgufi

rodesac enis flobis done erTnairia ojaxis zrda srul da mozardeb wevrebs Soris, mizanSwonilia asakobrivi jgufebis nacvlad integrirebul, Sereul jgufebad dayofa. aRniSnuli strategiis Zlieri mxare is aris, rom ojaxis yvela wevri erTnairad eufleba enas, aqvT erTnairi davaliebebi, erTidaigive teqstebi, rac qmnis saertო motivacias. es ki mniSvnelovani komponentia enis swavla/swavlebis dros, radgan, aseT SemTxvevaSi enis Seswavla, rogorc sirtule, rogorc garkveuli problema, advilad dasazlevi xdeba. aseT dros

mSoblebi xSirad svamen kiTxvebs: SeiZ leba ojaxSi mSobliur enaze saubari? meore enis swavleba Sereul/integrirebul jgufebSi ar gamoricxavs mSobliur enaze komunikacias. iTvleba, rom meore enis Seswavლის integrirebul jgufSi (mSoblebisa da Svilebis jgufi) Cndeba saertო terminologia, gramatikuli modelebi, meore enis aRqmis erTiani xati, sadac ojaxis wevrebi axseneben erTmaneTs sityvebs, gamoTqmebs, adareben da aanalizeben meore enis gramatikul, enobriv aspektebs, rac, mTlianobaSi, aadvilebs enis Seswavlas.

რაც უფრო ადრე, მით უფრო კარგად

როგორც ცნობილია, ენის შესწავლა ადრეულ ასაკობრივ ეტაპზე ენის სრულფასოვანი შესწავლის ტავისებური გარანტიაა. შესაბამისად, მეორე ენის სწავლებას მნიშვნელოვანი ასპექტია ენის ადრეულ ასაკში სწავლება. ამ მხრივ კი, შესაძლებელია სწავლების ტრადიციული სკემა შეიცვალოს და მივიღოთ: მოზარდი ასწავლის ზრდასრულს, სადაც სწავლის ოქსის უმცროსი წევრი, რომელიც მეორე ენას ეუფლება სკოლაში, მეორე ენის სწავლების შემდგომ ეტაპზე, ემყარება მსობელს, რომელიც მეორე ენას ეუფლება ენის კურსებზე (საკვირაო, არაფორმალური, ენის სკოლა). ასეთ შემთხვევაში ენობრივი სიტულებები დაწესდება მოზარდის გამოცდილების მიხედვით, რადგან მას უფრო მდიდარი ენობრივი კომპეტენცია გააჩნია.

ასაკობრივი დეფინიცია

მეორე ენის სწავლების დროს შესაძლოა განვიხილობოდე როგორც ენის ფლობის დონეების მიხედვით მსმენელთა დეფინიცია და სწავლება, ისე ასაკობრივი დეფინიცია. მიუხედავად იმისა, რომ ენის სწავლების სტრატეგია მსობლებსა და სწავლების ეტაპზე სწავლების დროს განვიხილავს პოზიტიურ მაქსიატებებს, უნდა ითქვას, რომ ზოგიერთ შემთხვევაში, განსაკუთრებით კი, კულტურული მრავალფეროვნების პირობებში, მსმენელთა ასაკობრივი დონეების მიხედვით დაყოფა უფრო გამართლებულია. ზრდასრულებსა და მოზარდებს ეტაპების დაყოფა ზოგიერთ კულტურაში აუცილებელი არის, ვინაიდან ზრდასრულებს

გარკვეული ნეგატიური დამოკიდებულება უწინდებით მოზარდებთან ერთად სწავლის დროს, განსაკუთრებით სენსიტიური ფაქტორი შეიძლება იყოს სეცდომების დასვება, სეცდომების შესწავლა ეტაპზე სწავლის წევრის (მოზარდის) მიერ, აქსნილი მასალის გამოცდების შედეგები, სესენება ეტაპზე სწავლის წევრის (მოზარდის) მიერ, ან პირიქით, ზრდასრულის მიერ, მსობლის/უფროსის პოზიციდან და სხვა.

სიტუაციური ინტეგრაცია

ვინაიდან: „მსოფლიო ხვდება ერთმანეთს სწავლის ხარისხი“ (ვაინაიმი, 2005) არსებობს, რომ სიტუაციური ინტეგრაცია ერთ-ერთი ყველაზე ხელსაყრელი ფაქტორია მეორე ენის სწავლების დროს. შესაბამისად, საცხოვრებელი გარემო, ხსოვი და ინტენსიური კომუნიკაცია, სამსახური, სკოლა, სწავლის ხარისხი, მარაზია... შესაძლოა იყოს მზარდი ინტეგრაციის, ასევე, მეორე ენის შესწავლის ზრდა/მთავარი მოტივაცია.

რამეთოდური მიდგომები შეიძლება გამოვიყენოთ მეორე ენის სწავლებისას

კომუნიკაციური მეთოდი, ეტაპური და პარტნიორული მუშაობის მეთოდები, როლური ტამაშები, რომელიც აქტუალურია ყველდღიურ ცხოვრებაში, მათ შორის მონაწილეთა სამსობლოში, რეგონალურ/ლოკალურ ეტაპზე და მეორე ენაზე მოსაუბრე ხალხში.

მეთოდები, რომელიც ტვიტსესავლას უყვარს ხელს, მაგალიტად, წერილების წერა, ინფორმაციის დამოუკიდებლად მოძიება და სხვ.

gamoyenebuli literatura:

- boni, 1998 - Ocke-Schweden Bohn, Wahrnehmung fremdsprachlicher Laute: Wo ist das Problem?, im Buch: Tuebinger Beiträge zur Linguistik, Serie A: Language Development, Tuebingen, Narr, 1998.
- beikeri, 2010 - kolin beikeri, bilingvuri ganaTlebisa da bilingvizmis safuZvlebi, meoTxe gamocema, Tb., 2010.
- gabunia, ezugbaia, qiria, 2010:- kaxa gabunia, lali ezugbaia, Wabuki qiria, enobrivi situacia Tanamedrove saqarTveloSi, Tbilisi 2010.
- lenebergi, 1966 - Lenneberg E. H. , The national history of language, Cambridge 1966.
- saxelmwifo enis swavlebis sakiTxebi, 2011 - saxelmwifo enis swavlebis sakiTxebi: problemebi da gamowvevebi, saerTaSoriso samecniero konferenciis masalebi, Tbilisi, batumi 2011.
- ulixi..., 2005 - Ulich, M., Oberhuemer, P., Soltendieck, M. (2.Aufl. 2005). Die Welt trifft sich im Kindergarten. Weinheim und Basel: Beltz Verlag.

Nino popiashvili

Ivane Javakhishvili

Tbilisi State University

Bilingualism and state language: Approaches and Strategies

ABSTRACT

The paper presents modern approaches during the second language and state language teaching process, in particular, second language learning strategies. When the level of the second language possession is the same within young and elder members of family, it is advisable to divide language learners as a mixed group instead of age group, because in this case language acquisition is easier. Second language teaching process in the mixed/integrated group doesn't exclude communication on the native language, but it is considered that, during the second language acquisition in the integrated groups (groups included parents and children) there are common terminology, grammatical models, common perceptions of the second language, where all the members of the family are involved in the learning process and remind each other vocabulary and expressions. They make a comparison and analyze of the second language grammatical and linguistic aspects, that makes learning process pleasant in overall.